

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ТЕХНОЛОГІЙ І ТОРГІВЛІ

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ,
РЕСТОРАННОГО І ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Боднарук Ірина Сергіївна

ЕКСТРЕМАЛЬНИЙ ТУРИЗМ НА КИЇВЩИНІ

**Кваліфікаційна робота
за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація»
освітньо-професійна програма «Туризм і рекреація»**

Особистий підпис – _____

Науковий керівник – 
(підпис)

к.п.н., доцент, О.О. Каролоп
(посада, науковий ступінь,
наукове звання, ініціали, прізвище)

Зав. кафедри – 
(підпис)

к.п.н., доцент, В. В. Бурдун
(посада, науковий ступінь,
наукове звання, ініціали, прізвище)

Лубни – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ТЕХНОЛОГІЙ І ТОРГІВЛІ

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ,
РЕСТОРАННОГО І ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Затверджую:

Директор навчально-наукового інституту
технологій і торгівлі



Потапенко Е.В.

**Індивідуальний план
щодо виконання кваліфікаційної роботи**

Боднарук Ірина Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові магістранта)

1. Навчально-науковий інститут технологій і торгівлі
2. Спеціальність Туризм і рекреація
3. Кафедра професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу
4. Науковий керівник Каролоп Олена Олександрівна, к.п.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
5. Тема кваліфікаційної роботи «Екстремальний туризм на Київщині»
6. Термін подання роботи на кафедру 22.12.2056р.

№	Заходи	Термін виконання	Відміт-ка про виконання
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи, вивчення наукової літератури, затвердження теми й керівника.	28.10.2024	
2.	Отримання консультації в керівника, вивчення наукової літератури, розробка плану роботи, визначення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження, критеріїв оцінювання.	18.11.2024	
3.	Робота над теоретичною частиною кваліфікаційної роботи, аналіз літературних джерел. Розробка та апробація методики дослідно-експериментальної роботи.	09.12.2024	
4.	Подання теоретичної частини кваліфікаційної роботи та методики експериментальної роботи для першого читання науковим керівником.	13.01.2025	

5.	Усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника, подання теоретичної частини кваліфікаційної роботи на друге читання.	10.02.2025	
6.	Проведення експериментальної роботи. Поетапний аналіз та обговорення її результатів.	07.04.2025	
7.	Подання першого варіанта дослідно-експериментальної частини кваліфікаційної роботи на перевірку науковому керівникові.	12.05.2025	
8.	Урахування рекомендацій наукового керівника, збагачення роботи додатковими дослідженнями, проведеними під час практики, підготовка варіанта роботи до попереднього захисту роботи на кафедрі.	08.09.2025	
9.	Попередній захист роботи на кафедрі.	27.10.2025	
10.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахуванням рекомендацій після попереднього захисту роботи на кафедрі.	10.11.2025	
11.	Подання кваліфікаційної роботи науковому керівникові та рецензентові на підготовку відгуку й рецензії.	01.12.2025	
12.	Подання на кафедру остаточного варіанта кваліфікаційної роботи, підписаного магістрантом, науковим керівником і рецензентом.	22.12.2025	

Магістрант _____ Боднарук І. С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Каролоп О.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню сучасного стану, тенденцій розвитку та перспектив організації екстремального туризму в Україні на прикладі Київщини. У роботі розкрито теоретичні засади екстремального туризму, його сутність, класифікацію, історичні аспекти становлення та особливості організації безпечного активного відпочинку.

Проаналізовано туристичний потенціал України для розвитку екстремального туризму, зокрема наявність ресурсів, інфраструктурних можливостей та нормативно-правової бази для туристичної діяльності, що включає активні та ризиковані форми відпочинку. Особлива увага приділяється безпеці та зниженню ризиків під час екстремальних туристичних поїздок.

Досліджено «темний» туризм як специфічну форму екстремального туризму, проаналізовано стан ринку туристичних послуг у Чорнобильській зоні відчуження та оцінено його ресурсний потенціал. Розглянуто сучасні форми екстремального туризму в Київській області та визначено найпопулярніші екстремальні атракції регіону.

Практична частина роботи передбачає розробку екстремального туру під назвою «Світом на квадроциклі», який використовує природні та рекреаційні ресурси Київської області. Запропонований тур може бути використаний туристичними підприємствами для розширення своїх туристичних послуг та підвищення своєї конкурентоспроможності.

Кваліфікаційна робота містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Результати дослідження мають практичне значення для розвитку екстремального туризму в регіоні.

Ключові слова: екстремальний туризм, активний відпочинок, туристичні ресурси, безпека туризму, темний туризм, туристичний продукт, Київська область.

Abstract

The qualification work is devoted to the study of the current state, development trends and prospects of organizing extreme tourism in Ukraine using the example of the Kyiv region. The work reveals the theoretical foundations of extreme tourism, its essence, classification, historical aspects of its formation and features of organizing safe active recreation.

The tourism potential of Ukraine for the development of extreme tourism is analyzed, in particular the availability of resources, infrastructure capabilities and regulatory framework for tourism activities, which includes active and risky forms of recreation. Special attention is paid to safety and risk reduction during extreme tourist trips.

"Dark" tourism is studied as a specific form of extreme tourism, the state of the tourist services market in the Chernobyl Exclusion Zone is analyzed and its resource potential is assessed. Modern forms of extreme tourism in the Kyiv region are considered and the most popular extreme attractions of the region are identified.

The practical part of the work involves the development of an extreme tour called "Around the World on an ATV", which uses the natural and recreational resources of the Kyiv region. The proposed tour can be used by tourism enterprises to expand their tourism services and increase their competitiveness.

The qualification work contains an introduction, four chapters, conclusions, a list of sources used and appendices. The results of the study have practical significance for the development of extreme tourism in the region.

Keywords: extreme tourism, active recreation, tourist resources, tourism safety, dark tourism, tourist product, Kyiv region.

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	8
Розділ 1. Теоретичні аспекти та особливості дослідження екстремального туризму	10
1.1. Сутність та основні поняття екстремального туризму	10
1.2. Види та особливості екстремального туризму	12
1.3. Історичні аспекти розвитку екстремального туризму	17
1.4. Організація безпеки активного відпочинку	18
Висновки до розділу 1	21
Розділ 2. Стан і тенденції розвитку екстремального туризму в Україні	22
2.1. Загальна характеристика туристичного потенціалу екстремального туризму в Україні	22
2.2. Ресурсне забезпечення та інфраструктурні можливості для розвитку екстремального туризму в Україні	27
2.3. Правове регулювання туристичної діяльності в сфері екстремального туризму	31
2.4. Дослідження безпеки та чинників зменшення ризиків в екстремальному туризмі	34
Висновки до розділу 2	40
Розділ 3. «Темний» туризм як вид екстремального туризму	41
3.1 Поняття та види «темного» туризму	41
3.2 Стан ринку туристичних послуг в Чорнобильській зоні відчуження	45
3.3 Ресурсний потенціал Чорнобиля	48
Висновки до розділу 3	52
Розділ 4. Екстремальні атракції Київщини	54
4.1 Сучасні види екстремального туризму в Києві та області	54

4.2 Розробка екстремального туру «Світом на квадроциклі» (на прикладі квардро- туру)	65
Висновки до розділу 4	70
Висновки та пропозиції	71
Список використаних джерел	73
Додатки	75

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні туризм є однією з провідних галузей світової економіки та відіграє важливу роль у відпочинку людей. Існує безліч його видів та всі вони націлені на різний бюджет, вік, витривалість, підготовку, вподобання.

На міжнародному рівні екстремальний туризм є прогресивною сферою.

Створення та розвиток туристичного ринку не потребує величезних витрат. Не дивно, що багато людей лише чули про деякі види екстремального туризму, а деякі навіть не підозрюють про їхнє існування.

Однак неважко помітити, що практично в кожній країні світу є що запропонувати екстремальному туризму: гори та рівнини, річки та озера, ліси та джунглі, іноді океани та пустелі.

Україна має багатий ресурсний потенціал для розвитку туризму: вигідне географічне розташування, сприятливі кліматичні умови, різноманіття рельєфу, наявність природних лікувально-оздоровчих ресурсів та потужної санаторно-курортної бази, надзвичайно смачну українську кухню і гостинність громадян, а також відкритість країни.

Екстремальний туризм найцікавіший вид активного відпочинку для любителів полоскотати нерви та фанатів драйву. Для нього підходять як озера, моря, річки, океани так і гори, пустелі та ліси. Також цей вид туризму може допомогти подолати страх висоти чи глибини або навпаки перевірити свою силу та витримку, бо деякі люди не можуть жити без відчуття несамоовитого адреналіну всередині себе і почуваються неповноцінними без цього.

Об'єкт дослідження - екстремальний туризм в Україні.

Предмет дослідження організація екстремального туризму на Київщині.

Мета дослідження полягає в тому, щоб за результатами вивчення та аналізу ресурсного потенціалу країни, визначити шляхи організації екстремального туризму в Україні на прикладі Київщини.

Відповідно до об'єкту, предмету та мети дослідження у ході роботи необхідно вирішити наступні **завдання**:

- визначити сутність та значення екстремального туризму;
- розглянути історичні аспекти розвитку екстремального туризму;
- дослідити різновиди екстремального туризму;
- визначити правове регулювання екстремального туризму;
- проаналізувати ресурсний потенціал України;
- на прикладі Київщини спроектувати перспективний екстремальний тур.

Методологія дослідження включає аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, аналогію, абстрагування, моделювання, а також картографічний, літературний та статистичний методи.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що на основі зібраного матеріалу розроблено перспективний екстремальний тур.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загального висновку, списку використаних джерел (23 найменувань) та 1 додатку на 76 сторінці. Робота містить 19 рисунків та 3 таблиці. Загальний обсяг роботи складає 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність та основні поняття екстремального туризму

Існує безліч видів туризму та на кожен з них є свій шанувальник. Найбільший інтерес викликає саме екстремальний відпочинок. Для нього не завжди треба спеціальне обладнання, бо цей вид має різні категорії складності.

Розквіт поширення екстремального туризму дав поштовх до збільшення кількості спеціалізованих туристичних фірм та агентств, які дають можливість розширити спектр туристичних послуг для екстремальних подорожей. Ці компанії надають професійне супроводження, навчають техніці безпеки та забезпечують професійним спорядженням учасників активного відпочинку, що ним цікавляться.

Екстремальний туризм відноситься до найбільш небезпечних видів туризму, бо безпосередньо поєднаний з ризиком. Цей різновид об'єднує всі мандрівки, пов'язані з енергійним способом проведення часу та відпочинку на природі, що має на меті здобуття нових емоцій, вражень, покращення фізичної форми та випробовування стійкості.

Пригодницький туризм дає людям можливість перевірити свої можливості.

Відчуйте, як підіймається ваш настрій та отримуйте нові враження, відкриваючи віддалені та недоступні місця, де природа залишається первозданною. Подивіться на природну красу та краєвиди, не доступні звичайному оку.

Зазвичай, екстремальний відпочинок характеризується активністю. Енергійні види туризму передбачають різновиди дозвілля та мандрів, розваг, спорту (скелелазіння, спортивні ігри, рафтинг, дайвінг, сафарі ті інші), що потребують значної фізичної та психологічної підготовки й підходять далеко не всім людям.

Навіть сьогодні конкретного значення екстремального туризму немає. Лише деякі види відпочинку пов'язані з ризиком для життя, але знову ж таки, залежно від рівня підготовки людини, тип туру може бути абсолютно різним. Наприклад, ви можете вибрати стрибок з парашутом або покататися на байдарках по річці з друзями. Це більше відноситься до жанру дозвілля, але як екстремальний туризм - обирають дайвінг, водні лижі, родео, серфінг і т.д.

Екстремальний туризм знайомить туристів із глибинами океану, складною гірською місцевістю, густими джунглями та надзвичайними кліматичними умовами. Психічна і фізична стійкість підвищується в рази, досягає рівня вашої витривалості.

У залежності від головної цілі подорожі можна виділити наступні

тури:

- тур із метою полювання, рибного лову, поїздки на природу в заповідники для спостереження за тваринами, фотополювання. У програму туру входить: відвідування визначних пам'яток місцевої природи, навчання подоланню перешкод, специфіці табірної життя, вивчення техніки виживання в екстремальних умовах. Організується колона машин, у якій, крім джипів з туристами і провідниками, іде транспортний супровід з наметами, продовольством, паливом, харчуванням та іншим;

- тур-відвідування колишніх військових об'єктів і полігонів, таборів для ув'язнених, концтаборів і в'язниць;

- тури на місця людських трагедій;

- тури з метою пошуку скарбу;

- професійного й аматорські-пригодницького розважального характеру.

Особливістю екстремального туризму є його спортивний характер і участь у ньому молодіжної вікової категорії [1].

Взагалі ж екстремальний туризм – один із найперспективніших видів туризму, що залучає до себе усе більше людей. З'являються нові місця для активного відпочинку: як штучні, наприклад гірськолижні курорти, так і місця,

створені природою, про які люди раніше й не знали – наприклад, печери. А те що цей вид туризму активно розвивається, видно хоча б з того, що з’являються все нові його види [2].

1.2. Види та особливості екстремального туризму

Сфера екстремального туризму є перспективним напрямком для розвитку сучасного дозвілля. У перші роки XXI століття значна кількість людей, особливо тих, хто проживає у високорозвинених країнах із розвинутою економікою, прагнуть яскравих емоцій. Процес урбанізації та прогрес індустріалізації призвели до майже повного відриву людства від світу природи. Хоча любителі полоскотати нерви вже дослідили майже кожен дюйм поверхні Землі, все ще існують загадкові куточки природи, які пропонують гострі відчуття та романтичну чарівність, спонукаючи людей вирушити у незвідане.



Рис.1.1. Види екстремального туризму

Джерело: складено автором

На рис.1.1. зображено загальну класифікацію видів екстремального

туризму. Тому було виділено чотири види екстремального туризму: водний туризм, наземний, повітряний та екзотичний. Детально розглянемо напрями екстремального туризму.

Водні види екстремального туризму:

Щоб зайнятися дайвінгом, необхідно взяти участь у плаванні під водою, використовуючи спеціальне обладнання. Займаючись підводним плаванням, важливо мати набір навичок, що дозволяють ефективно вирішувати будь-які проблеми, які можуть виникнути під водою.

Вейкбординг - це захоплюючий водний вид спорту, що поєднує в собі елементи сноуборду, водних лиж, скейтбордингу та серфінгу. У цьому занятті людину буксирують за човном, використовуючи компактну та широку платформу, на якій можна стояти(рис.1.2.). Додаючи судну додаткову вагу, воно створює бриж на воді, яка служить стартовим майданчиком.



Рис.1.2. Заняття вейкбордингом

У захоплюючому світі віндсерфінгу люди беруть участь в управлінні спеціально розробленою дошкою, оснащеною вітрилом. Цей захоплюючий вид спорту поєднує елементи вітрильного спорту та серфінгу, пропонуючи унікальні враження. На відміну від традиційного серфінгу, де вітрила відсутні, віндсерфінг дозволяє серферу використовувати силу вітру, щоб рухатися поверхнею

води(рис.1.3.). Кінцева мета віндсерферів - вміло ловити хвилі і кататися на них, коли вони витончено наближаються до берега, отримуючи задоволення від ковзання на гребені хвилі.



Рис.1.3. Заняття віндсерфінгом

Заняття каякінгом передбачає плавання по воді на тонкому, витягнутому човні (байдарці).

Флайбординг передбачає повітряний рух над водою, що є захоплюючою формою водних розваг. Також можна виконувати різні трюки: сліпи, сальто та інше.

Рафтинг пропонує неймовірні емоції, коли людина спускається річкою на каное або спеціалізованому плоту.

Наземні види екстремального туризму:

Спортивний туризм, відомий як спелеотуризм, передбачає дослідження природних печер та подолання перешкод за допомогою спеціального обладнання.

Спелеостологія, з іншого боку, є захоплюючою сумішшю туризму і наукових досліджень, спрямована на вивчення штучних порожнин.

Кінний туризм відноситься до категорії спорту та активного відпочинку, що включає верхову їзду. Їзда на велосипеді, що вважається однією з найскладніших форм екстремального туризму, вимагає від мандрівників подолання мінімальної відстані 500 км як по рівнинній, так і по гористій місцевості.

Маунтенбайкінг, катання на гірських велосипедах, - це захоплюючий вид спорту, який передбачає їзду на велосипеді бездоріжжям з використанням спеціально розроблених велосипедів.

Альпінізм передбачає підйом і спуск з гори, а лижний туризм передбачає спуск природними схилами або підготовленими трасами на лижах або сноуборді.

Повітряні види екстремального туризму:

Існують різні види парашутного спорту, найбільш популярним є стрибки з парашутом, які передбачають виконання різних трюків та фігур під час польоту небом.

Ще одним захоплюючим заняттям є банджі-джампінг, коли людина надійно прикріплюється до основи за допомогою ременів безпеки і стрибає з найвищої точки, тоді вона переживає період необмеженого спуску(рис.1.4.). А коли наближається до землі, мотузка натягується і піднімає вгору.



Рис.1.4. Банджі-джампінг

Пізнати світ із висоти пташиного польоту стало можливим завдяки захоплюючим заняттям польотом на парашлані.

Ще один варіант отримати унікальну точку огляду - відправитися в політ на повітряній кулі, яка зазвичай доступна під час фестивалів чи свят. Відстань, пройдена під час польоту повітряній кулі, визначається силою вітру.

Екзотичний екстремальний туризм:

Вершиною екстравагантного та дорогого пригодницького туризму є космічний туризм. Це спричиняє особисте фінансування подорожі в космос або на навколоземну орбіту з метою відпочинку чи наукових досліджень.

Кайтсерфінг передбачає, що гонщик розташовується на унікальній дошці, дозволяючи вітру піднімати кайт, що зрештою призводить до руху вперед за рахунок сили тяги (Додаток А).

Туризм Джейло є незвичайним варіантом екстремального туризму, що занурює людей у спосіб життя примітивного племені і переживає повсякденну

рутину кочового існування у віддалених, нецивілізованих місцях.

Вирушайте в незвичайну подорож до віддалених регіонів Північного та Південного полюсів. В останні роки поява круїзних турів цими полярними напрямками привернула інтерес все більшої кількості любителів пригод. Нагода випробувати власні сили в найсуворіших кліматичних умовах стає для багатьох все більш цікавою.

Сфера екстремального туризму має необхідні можливості для задоволення та реалізації особистих рекреаційних бажань. У той час, коли звичайні відпочивальники тяжіють до прибережних та пляжних напрямків, існує окрема група людей, які отримують задоволення від участі у заходах із високим рівнем ризику.

1.3. Історичні аспекти розвитку екстремального туризму

Пригодницькі подорожі відносяться до категорії екстремального туризму. Мандрівки у віддалені чи незаймані місця з метою цілеспрямованих фізичних зусиль та відкриття незнайомих територій вже давно стали улюбленою практикою. Протягом століть подорожі були глибоко переплетені в нашій історії, про що свідчать захоплюючі розповіді про дослідження таких особистостей, як Марко Поло, Христофора Колумба і Джеймса Кука.

Виникнення спільноти National Geographic 1888 року дало обумовило зростання екстремального туризму – тенденції, яка зачарувала сучасних шукачів пригод. Протягом усього існування людства вона незмінно викликала інтерес і набувала широкої популярності.

Бажання захоплюючих пригод та спортивних занять глибоко вкоренилося у багатьох людях. По всій Європі концепція екстремального туризму набула значної популярності та визнання наприкінці 1980-х років. Україна лише нещодавно опанувала цей вид відпочинку, що робить його відносно новим родом діяльності у нашій країні. Тим не менш, він стрімко

розвивається і набирає популярності не тільки серед досвідчених шукачів пригод, а й серед звичайних туристів.

Світовий ринок туристичних послуг показує, що екстремальний туризм користується чи не найбільшим попитом серед можливих видів відпочинку.

Окрім того, в більшості випадків розвиток середовища для заняття різними видами екстремального туризму не потребує значних фінансових витрат, з чого можна зробити висновок, що декілька разів на рік можливе збільшення кількості пропозицій, пов'язаних з активними подорожами [3].

1.4. Організація безпеки активного відпочинку

Під час відпустки або періоду відновлення сил люди, що вирушають у подорож, стикаються з різними проблемами, які можуть згубно позначитися на їхньому самопочутті та загальному враженні. Знаходження у незнайомій обстановці потенційно може спричинити небезпечні ситуації. Туристам може не вистачати вільного володіння місцевою мовою, знання звичаїв та способу життя, імунітету до поширених захворювань та необхідної пристосованості для проживання у гірському, пустельному чи водному середовищі. Виділені фактори становлять значний ризик, пов'язаний із травматизмом, небезпечними впливами навколишнього середовища, такі як шум, вібрація, пожежа, хімічні речовини, радіація, біологічні небезпеки, психофізичні небезпеки, природні небезпеки, а також із особистою безпекою в зонах з високим рівнем злочинності, а також іншими специфічними факторами ризику, пов'язаними зі спеціалізованими формами туризму. Існують різні несприятливі фактори, які можуть вплинути на туристичну галузь. Виникнення цих подій характеризується різною ймовірністю, а також різним рівнем інтенсивності їхньої дії, але їх наслідки можуть бути однаково негативними.

Закон України «Про туризм» у розділі VIII надає гарантії безпечного перебування туристів на території України і зобов'язує органи влади та суб'єктів туристичної діяльності розробити комплекс заходів з безпеки туристів. Зокрема,

в статті 26 зазначено: "Місцеві органи державної виконавчої влади в галузі туризму розробляють і організовують виконання регіональних програм забезпечення захисту та безпеки туристів, особливо в місцях туристичної активності.

Згідно із Законом України "Про туризм" із метою гарантування безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності зобов'язані здійснювати:

- підготовку безпечних умов для перебування туристів, облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій, місць проведення змагань, забезпечення туристів справним спорядженням та інвентарем;
- навчання туристів засобам профілактики і захисту від травм та нещасних випадків, інструктаж із надання першої медичної допомоги, а також інформування про джерела небезпеки, які можуть бути зумовлені характером маршруту та поведінкою самих туристів;
- контроль за підготовкою туристів до подорожей, походів, змагань, інших туристичних заходів;
- надання оперативної допомоги туристам, що зазнають лиха, транспортування потерпілих; розробку та реалізацію спеціальних вимог безпеки під час організації та проведення походів з автомобільного, гірського, лижного, велосипедного, водного, мотоциклетного, пішохідного туризму та спелеотуризму[4].

Серед туристів найчастішим нещасним випадком є отримання травми. У різних ситуаціях існує можливість травмування. Ризик нещасних випадків найбільш високий у ситуаціях, пов'язаних з рухами, об'єктами і туристами, що переміщаються по складній місцевості, наприклад під час зсувів, лавин та інших природних явищ. Щоб уникнути травм, дуже важливо мати відповідне дорожнє та спортивне спорядження, включаючи одяг та взуття.

Для забезпечення безпеки громадян здійснюються різні заходи, зокрема, використання захисних засобів, встановлення огорож уздовж туристичних стежок та маршрутів, оснащення захисними засобами канатних доріг, гірськолижних трас та витягів. При плануванні туру необхідно уважно

поставитися до вибору відповідної пори року, часу доби й оптимального туристичного маршруту. Крім того, слід враховувати погодні умови, надавати відповідне обладнання та засоби індивідуального захисту, а туристів слід своєчасно інформувати про потенційні небезпеки.

Туристи часто ігнорують встановлені правила та опиняються у складних ситуаціях. Вони можуть ненавмисно відстати під час групових екскурсій, зайти до заборонених зон, купатися у заборонених місцях або відвідати сумнівні розважальні заклади. Для забезпечення безпеки туристів туристичними компаніями, що спеціалізуються на організації активних форм подорожей, вжито практичних заходів. До них належать створення пошуково-рятувальних служб або укладання договорів із відповідними постачальниками послуг.

Щоб пом'якшити потенційні небезпеки, з якими стикаються шукачі пригод, рекомендується оформити страховку.

Страхування в туризмі - це система відносин між страховою компанією і туристом щодо захисту його життя і здоров'я та майнових інтересів при настанні страхових випадків [5].

Серед різних варіантів страхування, доступних у сфері туризму, медичне страхування виділяється як найважливіший вид, що забезпечує комплексне покриття всіх медичних витрат. Послуги включають стаціонарне лікування, закупівлю ліків, догляд за пацієнтами і, у разі летального випадку за кордоном, - репатріацію тіла померлого назад на батьківщину.

Не менш важливе значення має страхування від нещасних випадків, яке визнає страховим випадком смерть страхувальника, спричинену ним.

Договір страхування поширюється на нещасні випадки, що сталися із клієнтом під час дії договору. Також передбачено захист від інвалідності, що може виникнути внаслідок нещасного випадку, а також приватної інвалідності, спричиненої нещасними випадками, що сталися під час дії договору страхування. В Україні є страхові компанії, які пропонують комплексне страхування різних видів активного відпочинку за опцією «спортивний відпочинок». Крім того, деякі види спорту можуть бути включені до окремих

програм у рамках контракту. Наприклад, якщо програма називається "Дайвер", вона буде присвячена дайвінгу.

При організації пригодницьких екскурсій дуже важливо приділяти першочергову увагу безпеці через ризики, пов'язані з цим видом відпочинку. Крім того, при пошуку страхового покриття важливо перевірити, чи поліс включає захист від травм, отриманих під час активної діяльності.

Висновок до 1 розділу

Підсумовуючи матеріал, викладений у розділі 1, можна дійти до висновку, що екстремальний туризм є різноманітний і дедалі популярніший вид діяльності серед туристів. Цей вид туризму пропонує широкий спектр можливостей для задоволення різних смаків та уподобань, демонструючи дивовижне розмаїття доступних місць.

Хоча екстремальний туризм дозволяє мандрівникам досліджувати найбільш захоплюючі місця, важливо відзначити, що він по суті пов'язаний з ризиком і, отже – вимагає адекватної фізичної та психологічної готовності.

Кожен маршрут екстремального туризму класифікується в залежності від рівня складності, при цьому більшість із них доступні будь-якій здоровій та активній людині, незалежно від попереднього досвіду та підготовки.

Гонитва за адреналіном є основною метою екстремального туризму, що робить його одним із найнебезпечніших видів подорожей. Однак забезпечення безпеки має першорядне значення у цьому виді відпочинку, оскільки він за своєю суттю ризикований і не має жодних правових норм.

РОЗДІЛ 2. СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1. Загальна характеристика туристичного потенціалу екстремального туризму в Україні

Екстремальний туризм в Україні має різну швидкість зростання, одні види вже здобули популярність, а інші лише починають стрімко її набирати або перебувають на ранніх стадіях розвитку. Зокрема, значної популярності серед любителів пригод набув водний екстремальний туризм.

У межах України існують великі водні шляхи, включаючи такі річки, як Південний Буг, Черемош та Прут, а також великі Чорне та Азовське моря. Такий достаток водних ресурсів породив різні форми туризму, причому найбільш затребуваними видами діяльності стали дайвінг, каякінг і рафтинг. Одеський регіон, розташований уздовж узбережжя Чорного моря, є основним центром для любителів дайвінгу. Хоча Україна, можливо, і не вважається одним із найкращих місць для дайвінгу у світі, вона пропонує інтригуючі та цікаві місця для підводного плавання.

Одеський підводний музей, заснований 2012 році групою місцевих дайверів, є унікальною визначною пам'яткою. Його велика колекція включає широкий спектр артефактів, у тому числі предмети часів Кримської війни та копії давньогрецьких скульптур.

Острів Зміїний, розташований на Одещині, славиться винятковими можливостями для дайвінгу. Цей острів, який вважається одним із найкращих місць для дайвінгу в Україні, може похвалитися безліччю затонулих кораблів, які очікують на дослідження під водою.

Розташований серед Шацьких озер, Світязь вважається найвідомішою та найглибшою водоймою України з приголомшливою глибиною 58 метрів. Тому не дивно, що в цьому районі влаштувалася школа дайвінгу. Видимість під поверхнею озера не поступається видимості відкритого моря, що дозволяє

дайверам захоплюватися безліччю видів риб, таких як щука та вугри, а також досліджувати підводні затонули кораблі. На Житомирщині знаходиться Малинський кар'єр, де можна знайти скам'янілості та жовто-синій глобус.

Малинський кар'єр або Калюжа – цікаве місце для занурень під Києвом. Тут спеціально затопили кілька статуй та мотоцикл. На дні колишнього гранітного кар'єру можна знайти зуби акул, скатів, кістки та інші палеонтологічні знахідки – давніх шарів, що утворилися під час розкопок кар'єру. Загалом дайвінг в Україні добре розвинений, завдяки низьким цінам. Кількість туристичних компаній, які пропонують такі розваги безпосередньо в Україні, з кожним роком зростає [6].

У даний час розвиваються три основні напрямки каякінгу. Перша область присвячена навичкам веслування, що включає вміння керувати каяком і відчувати зв'язок між човном і водою. Другий напрямок – родео-кайкінг, який відрізняється від слаломного каякінгу не лише технікою, а й наявністю ігрового елемента. Нарешті рафтинг, який дозволяє сплавлятися на байдарках по складних річках або вибирати певні перешкоди на меншій ділянці гірської річки.

Каякінг передбачає подолання різних перешкод, таких як бочки, вали та водоспади. Розвиток навичок слалому та родео необхідний для того, щоб почуватися впевнено на воді. Курси слалому доступні на таких річках, як Дніпро, Десна, Південний Буг та інші.

Місця, де на байдарці можна навчитися родео, називають плейспотами. Бочок в Україні дуже мало: це бочки з річок Русь, Случ, Чорна Теса та Брустука. Крім цих маленьких плейспотів, ми маємо місце, куди навіть приїжджають з-за кордону. Неподалік Харкова є Х-бочка - потужна та велика. Знайти її можна недалеко від Зміївської ТЕС, тож доступ сюди обмежений та можливий лише за згодою керівництва станції. Найцікавіші місця для сплаву – річки Карпат та Південний Буг. Сплавом найкраще займатися повесні, коли річка повноводна, бо тане сніг з гір.

Рафтинг - найпопулярніший екстремальний водний відпочинок в Україні. Це екстремальний спуск гірською річкою на каное або спеціальному

плоту.

Використання новітнього обладнання у поєднанні з рекламними кампаніями залучило надходження відвідувачів і робить цей екстремальний напрямок найпопулярнішим.

У західному регіоні України набув популярності спелеотуризм, тому можна похвалитися процвітаючою індустрією даного виду.

На території держави є 20 печер, кожна завдовжки понад 1,5 кілометри, які є цінним ресурсом. Серед цих печер знаходиться найдовша у світі гіпсова печера, що тягнеться на вражаючі 260 кілометрів. Найбільш сприятливими для спелеологічного дослідження регіонами є Тернопільська, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська та Автономна Республіка Крим.

Спелеологія передбачає дослідження підземних природних структур, які недоступні.

Більшість людей залучають два ключові місця України: Одеса, відома своїми великими катакомбами, та Київ, популярний штучними підземними спорудами.

Поява катання на гірських велосипедах багато в чому сприяла розвитку велосипедного туризму, особливо щодо бездоріжжя та підземних споруд.

Для такого туру зазвичай вибирається складний маршрут, в ідеалі велосипедний. В Україні існує безліч маркованих категорій, що охоплюють гори, ліси та бездоріжжя.

Велосипедних маршрутів безліч, складніші з них розташовані в Карпатах. Також можна знайти захоплюючі траси для швидкісного спуску – маунтинбайкінгу, спеціально призначені для любителів катання на гірських велосипедах.

В Україні гірськолижний туризм виділяється як один з видів екстремального туризму, що найбільш усталені. Він широко поширений у різних формах.

Станом на початок 2024 року в Україні нині діють 56 гірськолижних курортів, одним із яких є Карпати. Серед різних видів зимових різновидів спорту

гірські лижі мають важливе історичне значення.

Бажання займатися катанням на лижах як видом відпочинку продовжує зростати, що призводить до збільшення кількості людей, які шукають можливості для відпочинку та розваг на схилах.

В даний час стало звичайним явищем знайти гірськолижні курорти, які обслуговують як досвідчених експертів, так і новачків, що пропонують різноманітні схили, які підходять для всіх рівнів підготовки.

Сноуборд, відомий своєю підвищеною агресивністю, порівняно з лижами, вперше отримав визнання як окремий вид спорту в 1960-х роках у США. Його первісна фанатська база складалася в основному із серферів, які шукали альтернативу очікуванню літнього сезону. У середині 1990-х років це явище набуло широкого поширення в Україні.

Буковель є лідером гірськолижних курортів, що отримали широке визнання. Назва Буковель знайома навіть тим, хто ніколи не відчував гострих відчуттів від катання на лижах. Цей курорт відомий своєю чудовою природою, безліччю можливостей для відпочинку та першокласною гостинністю місцевих готелів.

Україна має усі необхідні вимоги для авіатурів. Перспективними місцями цього виду є Кам'янець-Подільський, Львів, Карпати та Асканія-Нова. В Україні до найрозвиненіших видів повітряного туризму належать парашутний спорт, роуп-джампінг, парапланеризм та польоти на повітряній кулі.

Стрибки з парашутом з'явилися понад 50 років тому, але лише 15 років тому їх популярність як розважальне заняття різко зросла. Заняття стрибками з парашутом потребує ретельної підготовки та всебічного навчання. Україна може похвалитися приблизно 15 аеропортами, які є основою для подальшого зростання та розвитку цього захоплюючого починання.

Існують різні клуби, присвячені авіації та парашутному спорту, у тому числі заклади, що пропонують захоплюючий досвід стрибків з парашутом для окремих осіб та груп. Коли справа доходить до стрибків з висоти, стрибки *Core-jumping* вважаються найбезпечнішим варіантом. Це пов'язано з великою

кількістю надійних точок кріплення та використанням додаткових тросів, що забезпечують рівномірний розподіл ваги по всіх мотузках під час стрибків, що унеможлиблює зрив та підвищує безпеку.

Запоріжжя може похвалитися найвищою точкою в Україні – примітною 126-метровою трубою колишньої котельні.

Серед туристів улюбленим заняттям є політ на парашані. Сучасні парашани, мають виняткову стабільність і довговічність, дозволяючи здійснювати польоти, які обмежуються лише погодними умовами та досвідом пілота. Карпати є найбільш популярним місцем для цієї захоплюючої пригоди завдяки наявності гірських долин і рясним висхідним повітряним потокам.

На околицях сіл Одаєв та Яків Карпатського регіону розташовані ексклюзивні стартові майданчики, на яких уже кілька років проводяться різні чемпіонати з дельтапланеризму та парашанеризму. Екскурсії на парашані проходять вздовж Карпатського Боржавського хребта, починаючи з найпопулярнішої гори Гімба. Інші відомі місця включають Пилипець, Рахів, Славське та Верховину.

Туристи мають можливість взяти участь у польотах на повітряних кулях під час численних фестивалів по всій країні. Відстань, яку долають під час цих польотів, залежить від вітру і зазвичай становить від 20 до 30 кілометрів. Кінцеве місце посадки визначається виключно переважаючими погодними умовами. В Україні міста Київ та Кам'янець-Подільський є найбільш популярними напрямками для екскурсій на повітряних кулях.

Екстремальний туризм, без сумніву, є неймовірно захоплюючим та цікавим видом дозвілля, який продовжує набирати популярності серед різних верств населення.

2.2. Ресурсне забезпечення та фактори розвитку екстремального туризму в Україні

Екстремальний туризм в Україні не такий розвинений, як в інших регіонах через вплив військових дій. Ці операції перешкоджали будь-яким подіям чи діям у районах, які постраждали від російської агресії або перебувають під окупацією. Однак, як і раніше, зростає інтерес до активних видів відпочинку, у тому числі до екстремального туризму.

Індустрія туризму має потенціал залучення більшої кількості постійних мандрівників, що призведе до підвищення популярності.

Цей сектор забезпечує сприятливі умови для зростання малого бізнесу, оскільки дозволяє їм працювати з обмеженими фінансовими коштами та швидко розширюватись. Понад те, індустрія туризму має можливість стимулювати прогрес інших секторів економіки. Наприклад, будівельний сектор може виграти від створення нових готелів, ресторанів та туристичної інфраструктури. Крім того, сільське господарство може зробити свій внесок, поставляючи продовольство готелям та іншим установам.

Ефективне спілкування має вирішальне значення у промисловості гостинності. Це не тільки сприяє безперебійній роботі, а й покращує загальне враження туристів, надаючи їм необхідну інформацію та легкий доступ до ресурсів. Підприємців цікавить індустрія туризму з низки причин, однією з яких є відносно низькі стартові витрати. Зростання попиту на туристичні послуги відкриває вигідні можливості для ділових підприємств. Швидка окупність інвестицій, яку пропонує туристична галузь, є ще одним фактором, який приваблює підприємців. Завдяки широкому спектру можливостей екстремального туризму, у кожному куточку України знайдеться місце для будь-якого виду відпочинку.

До повномасштабного вторгнення стрибки з парашутом були популярним видом екстремального відпочинку у Києві, Херсоні, Одесі, Львові, Чернігові та Харківській області. Стрибки з парашутом перетворилися на

професійний вид спорту, і для задоволення потреб туристів потрібні досвідчені інструктори, які допоможуть їм зробити перші стрибки. У довоєнний період на аеродромі Бородянка в Київській області було відоме серед любителів екстриму об'єднання «ПАРА-СКУФ». Ця асоціація давала інструкції та організовувала стрибки для любителів гострих відчуттів.

Щодо інших областей, то свою роль стрибків із парашутом зіграв Чернігівський авіаційний спортивний клуб. У Львові любителі екстриму можуть відвідати аеродром Цунів, щоб здійснити свої давні прагнення. Стрибки відбуваються на висоті 800 метрів. Місто-герой Одеса пропонує таку можливість, як мешканцям, так і гостям міста.

Щоб взяти участь у цьому захоплюючому досвіді, необхідно попередньо домовитись із авіаційно-технічним спортивним клубом «Антей».

У місті Харкові аеропорт Коротич є ідеальним місцем для стрибків із парашутом, стрибки професійно організовуються Харківським аероклубом. Стрибки з парашутом, роуп-джампінг та банджі-джампінг – надзвичайно захоплюючі та широко популярні види екстремального відпочинку. Ці заняття залучають людей, які шукають припливу адреналіну і сплеску емоцій, що супроводжують вільний політ і стрибки з великої висоти. Україна може похвалитися безліччю місць, де можна насолодитися гострими відчуттями від стрибків із парашутом. У міру зростання популярності цих спортивно-оздоровчих занять з'являються нові майданчики для стрибків із парашутом, розвивається мережа спеціалізованих об'єктів.

Банджі-джампінг та роуп-джампінг стають дедалі популярнішими серед любителів гострих відчуттів. У киян є можливість випробувати азарт банджі-джампінгу. Відчути хвилююче відчуття пірнання у воду з величезної висоти можна, беручи участь у захоплюючих стрибках у Гідропарку. Серед українців Кам'янець-Подільський міст відомий як ідеальне місце для роуп-джампінг та найвища точка огляду у країні.

Скелелазінням можна займатися як на штучних скеледромах, так і на природних скельних утвореннях. Розташовані у Західній Україні, Скелі Довбуша

відомі як найкраще місце для скелелазіння. Незалежно від того, новачок ви чи досвідчений альпініст, тут є безліч маршрутів, що відповідають вашому рівню навичок.

У Дениші, на Житомирщині є знаменитий скеледром, який приваблює професіоналів з усього світу. Ці скелі, досягають висоти 25 метрів, є одними з найпопулярніших місць для скелелазіння.

В Україні є захоплюючий та авантюрний вид діяльності, відомий як швидкісний рафтинг, який передбачає плавання гірськими річками на надувних човнах, плотах чи каяках. Цей екстремальний вид спорту та відпочинку користується великою популярністю у туристів, які бажають кинути виклик самим собі та випробувати незабутні емоції серед мальовничих річкових шляхів країни.

Черемош у Карпатах відомий тим, що тут проходять найцікавіші маршрути для рафтингу. Також можлива організація турів та одноденних поїздок для рафтингу.

Різні клуби відпочинку розташовані у різних містах України, у тому числі у Києві, Львові та інших містах.

Для людей, які шукають розширеного досвіду рафтингу, легко доступні багатоденні тури.

Крім Черемоша, в Україні є й інші річки, які пропонують можливості для рафтингу. Наприклад, можна зробити більш м'який рафтинг по Південному Бугу, який менш складний, ніж Черемош. Дністер також пропонує можливості для рафтингу, дозволяючи вам насолодитися азартом цього виду спорту.

Насолоджуйтеся захоплюючими дух краєвидами і візьміть участь у захоплюючих пригодах по ріках. Якщо ви віддасте перевагу більш м'якому рафтингу, для вас є варіанти.

Крім того, є можливість тренуватися рафтингу на річці Дніпро у Києві. Таке розташування не тільки дозволяє оцінити природну красу річки, але й дає змогу вивчити основи цього захоплюючого виду спорту.

У сфері відпочинку та туризму люди з будь-якими інтересами можуть

відкрити для себе щось унікальне та захоплююче. Крім того, існує широкий спектр розваг, що охоплюють різні регіони України.

Проте Україна має безліч проблем, які не дозволяють потужно використовувати існуючий туристичний потенціал у екстремальному туризмі (таб.2.1).

Проблема полягає в недостатньому зростанні екстремального туризму в Україні, що можна пояснити впливом неякісних внутрішніх послуг. Обладнання та рівень обслуговування, що надаються у цьому секторі, не відповідають стандартам, встановленим європейськими країнами.

Внаслідок цього туристи можуть зіткнутися зі складними випадками екстремальних ситуацій. Людина стикається зі значними фізичними та психологічними перешкодами. Ці завдання вимагають напруження сил, стійкості. Досягнення успіху в екстремальних ситуаціях вимагає докладання максимальних зусиль та використання власних резервів та здібностей до безпеки. Це вирішальний чинник у досягненні сприятливих результатів.

Складні ситуації можуть викликати ускладнення, збої та нещасні випадки, які, у свою чергу, негативно впливають на психіку та фізичний стан людини. Більше того, люди можуть по-різному реагувати на екстремальні обставини, що можна пояснити їх унікальними рисами характеру та рівнем підготовки.



Рис.2.1. Проблеми розвитку екстремального туризму в Україні

Джерело: складено автором.

2.3. Правове регулювання туристичної діяльності в сфері екстремального туризму

Як і будь-який сектор економіки та сфери суспільного життя, туризм схильний до впливу регулювання нормативно-правовими актами.

Нормативні інструменти можна поділити на дві окремі групи: міжнародні та національні. Міжнародне регулювання включає безліч інструментів, таких як договори, декларації, резолюції, конвенції, протоколи і рекомендації. Відповідні уповноважені органи або міжнародні організації

визнають та приймають їх.

Основними міжнародними документами у сфері туризму можна назвати:

- Конвенцію з митного забезпечення туризму (Нью-Йорк, 1954);
- Загальну резолюцію з розвитку туризму (Рим, 1963);
- Манільську декларацію зі світового туризму (Маніла, 1980 р.);
- «Хартію туризму» (Софія, 1985);
- Гаазьку декларацію з туризму (Гаага, 1989);
- Резолюцію IX сесії Генеральної асамблеї ВТО з забезпечення туризму і безпеки туристів (Буенос-Айрес, 1991 р.);
- Манільську декларацію із соціального впливу туризму (Маніла, 1997 р.), та інші. [7]

Основною глобальною організацією, яка відповідає за нагляд індустрії туризму, є Всесвітня туристична організація ВТО (UNWTO) що діє під егідою Організації Об'єднаних Націй. ВТО була заснована у 1975 році в Мадриді та була утворена шляхом злиття Міжнародного союзу офіційних туристичних організацій. Наразі до ВТО входять 157 країн, у питанні нормативно-правового регулювання вона виступає як платформа для багатосторонніх дискусій, а також виробляє рекомендації для прийняття іншими установами ООН.

Крім того, пригодницький туризм має власну міжнародну організацію (Adventure Travel Trade Association, АТТА), яка займається його розвитком. Торгова асоціація пригодницького туризму об'єднує представників індустрії туризму, зокрема туроператорів, агентів та гідів. Заснована в 1990 році як комерційна організація, АТТА грає вирішальну роль в об'єднанні та координації розвитку та просування пригодницького туризму.

У свою чергу, державне регулювання туризму включає в себе державні нормативно-правові акти, консультації та іншу діяльність національних туристичних організацій. В Україні відносини у сфері туризму регулюються такими документами: Конституція України: визначає структуру законодавчої

влади та основні права і свободи громадян та гостей країни; [8]

– Цивільний кодекс України: регулює відносини у бізнесі; [9]

– закон України «Про туризм»: регулює відносини між туристичними підприємствами, державою та споживачами; [4]

– постанови регіональних та місцевих органів влади.

Профільною організацією з питань пригродницького туризму в Україні можна назвати UAETA – Українську асоціацію активного та екологічного туризму, створену у 2014 році. Вона об'єднує широке коло комерційних підприємств, громадських організацій та ініціатив, ЗМІ, тощо. Своїми завданнями UAETA ставить пропаганду здорового способу життя, пропаганду активного відпочинку та українських дестинацій, вдосконалення нормативно-правової бази та підвищення якості туристичних послуг в Україні [10].

Стратегія розвитку туризму та курортів визначає кілька ключових шляхів, які мають сприяти скоординованому та сталому зростанню галузі.

Ці напрямки включають:

- забезпечення безпеки туристів;
- нормативно-правова база сфери туризму (впровадження європейської практики регулювання та підвищення стандартів до глобального рівня);
- покращення туристичної інфраструктури для залучення більшої кількості інвестицій та оптимізації використання ресурсів;
- сприяння підготовці кваліфікованого персоналу у туристичному секторі для розвитку людських ресурсів;
- реалізація маркетингової політики для створення позитивного іміджу України як бажаного спрямування.

Регулювання туристичної галузі в Україні є досить надійним з погляду правових та соціальних заходів. Комплексні стратегії держави щодо розвитку туризму та курортів свідчать, що є чітке розуміння розвитку галузі та необхідності нормативної бази.

Численні громадські об'єднання та приватні організації, у тому числі

туристичні компанії, такі як «Active Ukraine», що обслуговує іноземних клієнтів, та «Travel destination Ukraine», демонструють наявність безлічі відданих своїй справі людей, які активно сприяють цьому зростанню. Відмінною рисою екстремального туризму є його спортивна сутність, що викликає почуття азарту.

Молодіжна вікова категорія пов'язана з небезпекою, що робить визначення «екстремального відпочинку» суб'єктивним. Це визначення залежить від накопиченого туристичного досвіду людини, її темпераменту та загальних рис особистості, які можуть вплинути на вибір місця відпочинку.

2.4. Дослідження безпеки та чинників зменшення ризиків в екстремальному туризмі

Протягом усієї історії людства вирішальні питання завжди оберталися навколо захисту себе та ухилення від небезпеки у різних галузях. Це охоплює широкий спектр небезпек, у тому числі природного та антропогенного походження, небезпека природи та біологічних загроз.

З моменту народження людина наражається на невід'ємні ризики. Концепція безпеки має велике значення так само, як їжа та сон.

Основна увага індустрії туризму зосереджена на забезпеченні безпеки мандрівників протягом усієї їхньої подорожі.

Коли йдеться про безпеку подорожей, необхідно враховувати кілька ключових факторів: благополуччя самих туристів, захист їх речей та збереження навколишнього середовища. Відповідальність за забезпечення мандрівників комплексними заходами безпеки лежить на туроператорах та турагентах.

При занятті туристичною діяльністю дуже важливо ознайомитися з санітарними нормами та зібрати відповідну інформацію. У таких предметних областях, як туристичні поїздки, походи та змагання, вжито конкретних заходів щодо забезпечення пріоритету безпеки туристів та екскурсантів.

Тож основним завданням туристичної компанії є забезпечення безпеки мандрівників. Туристичні організації реалізують різноманітні заходи задля

забезпечення благополуччя туристів. Дуже важливо мати стабільне політичне середовище та підтримувати екологічні стандарти у туристичних напрямках. Якщо цих чинників не вистачає, туризм стає ризикованим та складним.

За даними Національної Електронної Системи Реєстрації Нещасних Випадків, у період з 2000 по 2001 рік туристи отримали понад чотири мільйони травм, в основному через участь у екстремальному туризмі чи спорті. Тільки в Гімалаях з 1990 до 2006 року сталося близько 238 смертей, а в період з 2000 по 2010 рік це число збільшилося в середньому до двадцяти п'яти смертей на рік, особливо пов'язаних зі спробами стрибнути з парашутом. Крім того, багато недосвідчених дорослих займаються екстремальними видами спорту та туризмом без відповідної підготовки та навичок, що значно підвищує ймовірність травм, особливо при використанні неякісного обладнання.

Пригодницький туризм, який часто здійснюється у віддалених місцях, характеризується численними непередбаченими елементами. Візьмемо, наприклад, тропічні ліси Амазонки, де зустрічі з дикими та небезпечними істотами є звичайним явищем. Аналогічним чином, вирушаючи в подорож у країну, яка перебуває у стані конфлікту з сусідніми країнами, туристи не тільки зазнають потенційної шкоди або серйозних травм, але й ризикують своїм життям.

Труднощі доступу до віддалених районів є серйозною перешкодою, коли справа доходить до негайного звернення за допомогою. Крім того, непередбачувані погодні умови ще більше ускладнюють проблему.

В результаті не дивно, що одним із найважливіших пріоритетів управління туризмом є забезпечення безпеки та благополуччя туристів. Це включає комплекс заходів, що відповідають національним законам, що забезпечують безпечне пересування туристів по всій країні, охорону їх перебування і збереження їх здоров'я, життя і майна.

При наданні туристичних послуг повинен бути забезпечений прийнятний рівень ризику для життя і здоров'я туристів, як у звичайних умовах, так і в надзвичайних ситуаціях, що виникають в країні перебування [11].

Відповідно до Закону України «Про туризм» суб'єкти туризму

зобов'язані приділяти пріоритетну увагу безпеці туристів шляхом реалізації різних заходів.

Ці заходи включають:

- створення безпечних умов для туристів під час їх перебування, організацію пішохідних та екскурсійних маршрутів, забезпечення відповідним обладнанням та інвентарем;
- проведення навчання з профілактики та захисту від травм, проведення інструктажів з надання першої допомоги, а також інформування туристів про потенційні джерела небезпеки, які можуть виникнути в результаті характеру маршруту або поведінка самих туристів;
- надання оперативної допомоги та транспортування всім постраждалим.

Для забезпечення безпеки людей та мінімізації ризику отримання травм реалізуються різноманітні заходи. До них відносяться використання захисних засобів на канатних дорогах, гірськолижних схилах та витягах, а також встановлення запобіжних пристроїв та індивідуальних страхувальних тросів. Перевезення туристів до місця призначення вважається особливо небезпечним етапом подорожі.

Враховуючи, що транспортні засоби становлять підвищений ризик, відпочинок потенційно може бути небезпечним.

Благополуччя туристів має бути головним пріоритетом при виборі будь-якого виду транспорту. Умови навколишнього середовища відіграють вирішальну роль у спільній безпеці туристів.

На здоров'я туристів можуть негативно вплинути кілька ключових факторів довкілля, включаючи екстремальні температури повітря (як високі, так і низькі), вологість, рух повітря, дефіцит кисню, опади та зміни атмосферного тиску.

На організм можуть впливати різні фактори, у тому числі підвищений рівень ультрафіолетового випромінювання, підвищена радіоактивність та хімічні дії.

Туристські підприємства, що спеціалізуються на організації активних

форм туристичних подорожей, створюють пошуково-рятувальні служби або співпрацюють з відповідними органами для забезпечення безпеки та благополуччя туристів. Ці служби мають вирішальне значення для надання допомоги та захисту в екстремальних ситуаціях, і для них дуже важливо підтримувати тісне співробітництво з владою.

До галузей, на які поширюється це положення, належать охорона здоров'я, зв'язок, внутрішні справи, цивільна авіація, лісове та водне господарство, а також гідрометеорологічна служба. Туристичні підприємства зобов'язані інформувати туристів про потенційні ризики, пов'язані з кожною конкретною туристичною послугою, та забезпечувати їм профілактичні заходи.

На початку сезону проводиться ретельна оцінка готовності туристичного маршруту для забезпечення ефективного контролю. Крім того, здійснюється постійний моніторинг підтримки стандартів якості.

Поточні перевірки забезпечення безпеки туристів проводяться у відповідності з планами і графіками технічних оглядів будівель, споруд, транспортних засобів, пляжів і місць для купань, туристичного спорядження та інвентарю, які видаються туристам, пунктами прокату, перевірок приготування їжі, термінів і умов зберігання і транспортування продуктів харчування, перевірок готовності туристів до виходу в походи [12].

Задля більшої безпеки туристичних послуг застосовуються різні методи. Перший метод – аналітичний, який передбачає аналіз документації, такий як маршрутний паспорт та журнали медичного огляду туристів. Другий метод – візуальний, при якому оглядаються відповідні об'єкти, такі як територія вздовж туристичного маршруту та обладнання. Вимірювальні прилади також використовуються для контролю якості води, повітря та технічного стану траси, а також підйомних механізмів та транспортних засобів.

Додатково проводяться соціологічні дослідження через інтерв'ю як з туристами, так і з обслуговуючим персоналом.

Держава визнає важливість запобігання загрозам та приділяє пріоритетну увагу забезпеченню безпеки у туризмі. Оскільки туризм передбачає

тимчасові виїзди з постійного місця проживання та переслідування освітніх, розважальних та спортивних цілей із використанням різних технічних засобів, важливе значення має державне регулювання туристичної діяльності.

Важливо визнати, що екстремальний туризм відбувається у складних природних чи географічних умовах, що потребує добре організованої системи порятунку та евакуації туристів. Безпеку туристів в Україні забезпечує уряд, а саме Український комітет із туризму. Працюючи у співпраці з різними міністерствами та відомствами, цей комітет розробляє комплексну програму, яка гарантує захист та безпеку туристів, а також контролює її реалізацію.

В Україні діє міждержавний стандарт (ГОСТ 28681.1-95) «Туристично-екскурсійне обслуговування», який передбачає порядок проектування туристичних послуг, включаючи розгляд можливих ризиків, які можуть викликати негативні наслідки і спричинити шкоду здоров'ю туриста та його майну.

Державний комітет України з туризму зобов'язаний своєчасно повідомляти туроператорів, турагентів та туристів про будь-які потенційні загрози безпеки у місцях їх тимчасового перебування.

Крім того, засоби масової інформації зобов'язані надати вищезгаданому державному органу можливість без будь-яких витрат поширювати інформацію про ризики безпеки, з якими стикаються туристи.

Також, турагенти та оператори зобов'язані інформувати відповідні органи, представників МНС та інших зацікавлених сторін про будь-які надзвичайні ситуації або події з туристами, а також надавати оновлену інформацію про повернення мандрівників із поїздок.

Туристичні оператори зобов'язані надавати своїм гостям докладну та достовірну інформацію про особливості їх подорожі, потенційні небезпеки, з якими вони можуть зіткнутися, та необхідні заходи безпеки. Сюди входить інформування туристів про особливості обраного маршруту та рекомендований рівень фізичної підготовки, необхідний для поїздки. Рекламно-інформаційні матеріали, а також інформаційний листок турпакету повинні містити докладну

інформацію про характеристики окремого спорядження.

Вкрай важливо надавати інформацію, яка гарантує безпеку та благополуччя туристів протягом усієї їхньої подорожі. Послуга надається згідно з існуючою нормативною документацією. З моменту, коли мандрівники залишають свої будинки, і до моменту їх повернення, поняття забезпечення безпеки туристів охоплює кожен етап їхньої подорожі, включаючи пункт призначення та всі місця, які вони відвідують. Ця концепція охоплює різні заходи, послуги та інформацію, надані урядами.

Щоб гарантувати безпеку туристів, закон встановлює певні обов'язки для туроператорів та турагентів. До них належать обов'язок надавати туристам детальну інформацію про унікальні аспекти їхньої подорожі, потенційні небезпеки, з якими вони можуть зіткнутися, а також про вжиття запобіжних заходів для забезпечення їх безпеки.

Крім того, туроператори та турагенти зобов'язані оперативно повідомляти відповідні органи та приватні особи у разі виникнення надзвичайних ситуацій або у разі, якщо турист не повернувся з поїздки. Закон також передбачає, що самі туристи повинні дотримуватись правил особистої безпеки під час подорожі, причому виконання цього обов'язку залежить від інформації, наданої турфірмою. Така інформація може включати вимоги до в'їзду в країну призначення, місцеві звичаї, релігійні обряди, священні місця, культурну спадщину і стан навколишнього середовища.

У туристичний ваучер включено інформаційний лист для туриста. Цей документ містить як обов'язкові, так і додаткові відомості про маршрут. Мандрівникам важливо ознайомитися з цією інформацією перед тим, як вирушити у подорож. Обов'язковий розділ інформаційного листа включає важливу інформацію, таку як адреса туристичного підприємства, звідки починається подорож, а також вказівки, як дістатися до нього.

Додатково вказується інформація про тип і характер туристичної поїздки, основні моменти програми обслуговування, загальну протяжність і тривалість маршруту, а також різні категорії доступних походів. Крім того,

включено короткий опис району подорожі, включаючи відомі пам'ятки та географічні об'єкти. В інформаційному аркуші додатково описуються програми обслуговування, що пропонуються в кожній точці туру, із зазначенням наявності спортивних споруд, ігрових майданчиків, автостоянок, пасажирських канатних доріг, водойм та інших атракцій.

При цьому дається докладний опис маршруту подорожі із зазначенням тривалості перебування та умов розміщення у кожному пункті обслуговування. Сюди входить інформація про тип будівлі та кількість вільних місць у кожному номері. Також в інформаційному листі також наведено будь-які додаткові послуги, які можуть надаватися за додаткову плату.

Висновок до розділу 2

У цьому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто аспекти й етапи зародження екстремального туризму в Україні, його правове регулювання на міжнародному, національному, регіональному та територіальному рівнях, стан і розвиток даного виду туризму в Україні.

Розділ 3. «Темний» туризм як вид екстремального туризму

3.1 Поняття та види «темного» туризму

«Темний» туризм – це вид пізнавального та екстремального туризму, що пов'язаний з відвідуванням локацій, де відбулися катастрофи або місць, де люди зазнавали тортури. Поняття «темний» туризм уперше було використано у 1996 р. співробітниками факультету гостинності, туризму і менеджменту дозвілля Каледонського університету Джоном Ленноном і Малькольмом Фолі [13]. Співробітники факультету туризму і менеджменту дозвілля Ланкаширської школи бізнесу Філіп Стоун і Річард Шарплі запропонували нове поняття «продукт темного туризму», а також розглянули його попит, пропозицію і споживання і заснували Інститут темного туризму [14].

Основні характеристики "темного" туризму включають:

1. Централізація трагічних подій. Цей вид туризму орієнтований на відвідування місць, пов'язаних із трагічними подіями, такими як авіакатастрофи, терористичні атаки, стихійні лиха, геноцид та злочини.

2. Інтерес до інформації. Люди, які обирають «темний» туризм, зазвичай зацікавлені у глибшому розумінні історії, наслідків та взаємозв'язку негативних подій.

4. Емоційна складність. Деякі «темні» туристичні напрямки можуть спричинити сильні емоції, такі як смуток, почуття втрати, гніву та шоку. Такі місця можуть відігравати важливу роль у відновленні спогадів та вивченні уроків з історії.

5. Етичні питання. При відвідуванні місць трагічних подій слід також враховувати етичні аспекти, поважати пам'ять жертв, уникати комерціалізації та пам'ятати про наслідки трагедії.

Основними специфічними характеристиками «темного» туризму є:

- обмежена популярність («темні тури» користуються попитом лише

серед дуже обмеженої кількості людей, які іноді мають дуже специфічні інтереси);

- обмеження в законодавстві, традиціях, моральних нормах та менталітеті (щоб задовольнити свої потреби, туристи повинні відвідувати інші країни, оскільки деякі види діяльності, що становлять «темний» туризм, заборонені в їхніх країнах);

- обмежений географічний характер (деякі об'єкти «темного» туризму розташовані лише в одному або кількох місцях по всьому світу).

«Темний» туризм поділяється на такі види:

- туризм катастроф;
- танато-туризм;
- містичний туризм;
- некропольний туризм.



Рис.3.1. Класифікація «темного» туризму

Джерело: складено автором.

Туризм катастроф.

Туризм стихійних лих – це вид туризму, під час якого люди відвідують місця, де сталися масштабні стихійні лиха, техногенні катастрофи або інші трагічні події. Це можуть бути зони стихійних лих, зруйновані міста, авіакатастрофи або стихійні лиха, такі як землетруси, цунамі та виверження вулканів.

1. Види стихійних лих:

- **Стихійні лиха.** Це можуть бути землетруси, цунамі, виверження вулканів, урагани, повені тощо.

- **Техногенні аварії.** Це можуть бути аварії на атомних електростанціях, авіакатастрофи та аварії автомобілів, промислові аварії, аварії на підводних човнах тощо.

- **Історичні катастрофи.** Військові операції, поля битв, геноциди, масові трагедії тощо.

2. Місця туризму стихійних лих:

- Чорнобиль. Чорнобильська зона відчуження, Прип'ять.

- Меморіальні місця та музеї. Меморіал Голокосту Яд Вашем (Ізраїль), Меморіал 11 вересня (Нью-Йорк) тощо.

- Природні місця. Гори, які колись були вулканами, ліси, що постраждали від пожеж, території, що постраждали від повеней тощо

3. Характеристики туризму, пов'язаного з катастрофами:

- **Екстремальна природа.** Деякі туристи прагнуть адреналіну та відвідують місця, небезпечні через пожежі, залишкову радіацію, підводні об'єкти тощо.

- **Вивчення історії.** Деякі тури є освітніми, наприклад, дозволяють їм дізнатися більше про історію катастроф, їх наслідки та реагування на них.

- **Духовність та пам'ять.** Для багатьох людей відвідування таких місць має духовне значення, дозволяючи їм вшанувати пам'ять померлих та висловити співчуття померлим та їхнім родинам.

Містичний туризм.

Містичний туризм – це вид туризму, під час якого люди відвідують місця, пов'язані з містичними або надприродними явищами, легендами, міфами чи паранормальними явищами.

Це можуть бути стародавні замки, палаці, будинки, кладовища, ліси, місця природних чи людських трагедій, або навіть місця, де нібито присутні привиди, НЛО чи інші надприродні явища. Ті, хто цікавиться містичним туризмом, також можуть насолоджуватися екскурсіями з гідом, досліджувати місцеві легенди та міфи, відвідувати місця, де відбувалися таємничі події, шукати докази та досліджувати паранормальні явища. Дехто може шукати адреналіну або гострих відчуттів від екстремальних досліджень.

Туризм «смерті».

Туризм «смерті» — це вид туризму, під час якого люди відвідують місця, пов'язані зі смертю, трагедією, таємничими подіями, або місця, пронизані атмосферою страху. До них можуть належати кладовища, замки, палаці, будинки з привидами і навіть місця, де відбувалися війни та стихійні лиха.

Ті, хто цікавиться «смертельним туризмом», можуть бути захоплені історією, культурою, архітектурою, паранормальними явищами або просто шукати нових і несподіваних вражень. Вони також можуть брати участь в організованих турах, відвідувати музеї та виставки або просто самостійно досліджувати місця. Смертельний туризм може викликати суперечливі емоції, від цікавості та захоплення архітектурою до страху чи співчуття до померлих.

Після закінчення Другої світової війни світ відкрився для відвідування місць масової смерті — концентраційних таборів. Серед найвідоміших, що діяли за часів канцелярії Гітлера, — Бельзен, Бухенвальд, Дахау, Майданек, Собібор, Требільна та Бабин Яр.

Туризм по кладовищах (некропольний).

Туризм на цвинтарях може здатися незвичайним, але насправді він поширений. Багато людей зацікавлені у відвідуванні цвинтарів з різних причин,

таких як історія, релігія, генеалогія або просто цікавість.

Деякі цвинтарі мають історичне значення та архітектурну красу, такі як цвинтар Пер-Лашез у Парижі та цвинтар Хайгейт у Лондоні, Личаківський у Львові, Байковий у Києві. Туристи відвідують їх, щоб дослідити культурну спадщину та архітектурні пам'ятки.

Інші цвинтарі також можуть бути цікавими для туристів, які цікавляться генеалогією та релігією. Багатьох туристів цікавлять місця поховання відомих людей, а історичні цвинтарі з часом набули цінності як музеї скульптури та релігійної архітектури. Могили відомих політиків, священиків, вчених, письменників, композиторів, художників, виконавців, інженерів та просто цікавих людей на цвинтарях по всьому світу багато в чому відображають культуру та історію країн.

3.2. Стан ринку туристичних послуг в Чорнобильській зоні відчуження

Ринок туризму в Чорнобильській зоні відчуження може змінюватися залежно від різних факторів, включаючи політичні та економічні умови, туристичний інтерес, розвиток інфраструктури та державне регулювання. Деякі можливі тенденції розвитку ринку включають:

1. Зростання популярності: Інтерес до відвідування Чорнобильської зони відчуження може зрости, особливо серед тих, хто цікавиться історією, наукою та природою. Це може збільшити попит на туристичні послуги.

2. Розвиток інфраструктури: Розвиток туристичної інфраструктури в Чорнобильській зоні відчуження може створити нові послуги та можливості для туристів, такі як музеї, готелі та ресторани.

3. Конкуренція серед туристичних агентств: Зі зростанням популярності, ймовірно, зросте конкуренція серед туристичних агентств, що пропонують тури до Чорнобильської зони відчуження. Це може стимулювати інновації та покращити якість послуг.

4. Урядові постанови: Урядові постанови та обмеження можуть впливати на розвиток туристичного ринку в Чорнобильській зоні відчуження. Наприклад, обмеження кількості туристів, правила безпеки, обмеження доступу до певних місць тощо.

5. Сезонність: Попит на тури до Чорнобильської зони відчуження може змінюватися залежно від сезону — вищий у пік туристичного сезону та нижчий у періоди негоди або коли попит нижчий.

Загалом, туристичний ринок у Чорнобильській зоні відчуження є дуже динамічним і може змінюватися залежно від різних факторів, але він має потенціал для подальшого розвитку та зростання.

На початку 1990-х років відвідування Чорнобильської зони відчуження було незаконним, оскільки з моменту катастрофи минуло зовсім небагато часу.

Однак після виходу комп'ютерної гри "S.T.A.L.K.E.R." (2007-2009), виданої українською компанією GSC Game World, попит на нелегальні поїздки до зони відчуження значно зріс. Масова третя хвиля любителів гострих відчуттів розпочалася завдяки численним фільмам про події в Чорнобилі та відео на YouTube. Інформаційна, медійна та інфраструктурна підтримка відіграють значну роль у поширенні "темного" туризму на рівні окремих туристичних напрямків.

Збільшення попиту також пов'язане з нещодавною 30-ю річницею катастрофи. Однак основною причиною підвищеного інтересу до Чорнобильської атомної електростанції є прем'єра (6 травня 2019 року) серіалу НВО "Чорнобиль", який розповідає про наслідки катастрофи 1986 року та її виведення з експлуатації. Згідно з весняним випуском популярного кіносайту IMDb за 2019 рік, фільм посів перше місце в рейтингу найкращих телесеріалів світу.

Як би сильно не приваблювала ця зона людей, можливістю відчутти сплеск адреналіну та побачити мертві міста на власні очі, варто пам'ятати, що Чорнобильська зона відчуження – це не місце для ігор.

В Чорнобильській зоні відчуження заборонено:

- виносити із зони відчуження та зони безумовного (примусового) відселення будь-які предмети, що походять з цих зон;
- виносити із зони відчуження продукцію рослинництва та тваринництва (овочі, фрукти, гриби, рослини, інші харчові продукти, вирощені (вироблені) в межах зони відчуження), за винятком зразків для наукових цілей на підставі спеціального дозволу;
- порушувати форму одягу (відкрите взуття, шорти, спідниці);
- перебувати в межах зони без супроводжуючої особи;
- пити воду зі свердловин, річок та інших наземних джерел у межах зони відчуження;
- плавати, ловити рибу, полювати, збирати фрукти та інші лісові продукти в межах зони відчуження;
- вживати фрукти, гриби, м'ясо диких тварин та інші харчові продукти, вирощені в межах зони відчуження;
- відвідувати зону I (10 км) та зону II (буферну) без згоди служби радіаційної безпеки та без супроводжуючої особи.

Такі місця завжди користуються великою популярністю, тому важливо розвивати цю територію, оскільки багато іноземних туристів вже відвідали зону відчуження. За нинішніх обставин покращити та розширити можливості для відвідувачів у Чорнобильській зоні відчуження неможливо, але необхідно розробити стратегічний план майбутнього розвитку туризму в цій зоні. Наразі хочу відзначити певні успіхи у покращенні якості наданих послуг:

1. Керівництво Державного агентства з туризму та туризму України взяло участь у презентації результатів Кампанії з цифровізації туристичних пам'яток Київської області, яка відбулася в Міжнародному аеропорту Бориспіль. Одним із турів, представлених на веб-сайті для просування туристичного потенціалу Київської області, була екскурсія Новою безпечною гаванню (НБГ) – арочною спорудою «Укриття».

2. У липні 2019 року при Адміністрації Президента було створено

робочу групу з питань покращення туристичної привабливості зони відчуження. Результатом роботи групи став Указ Президента № 512/2019 «Про деякі питання розвитку територій, що постраждали від радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 10 липня 2019 року. Цей указ наразі виконується.

3. Робоча група розробила нормативні акти, спрямовані на ліквідацію штучно створеної монополії в діяльності деяких туроператорів. Слід зазначити, що першочерговим завданням цієї зони є надання соціальних послуг постраждалим від кризи районам та поповнення бюджетів прилеглих неблагополучних районів. Тому необхідна зміна моделі розподілу доходів від туризму.

3.3 Ресурсний потенціал Чорнобиля

Особливий інтерес для туристів викликає місто Прип'ять, саркофаг четвертого блоку Чорнобильської атомної електростанції та секретний радар радянських часів "Дуга-1". Однак Міністерство природних ресурсів та охорони навколишнього середовища вважає, що потенціал Чорнобильської зони перевищує розташування традиційних туристичних стежок. Крім того, з 1992 року в Києві працює Музей Чорнобиля, що дозволяє людям різного віку оглянути цю моторошну експозицію.

Нижче наведено список визначних пам'яток, які користуються великою популярністю у туристів:

1. Колесо огляду. Колесо огляду в Прип'яті – одна з найвідоміших визначних пам'яток міста, покинута після Чорнобильської катастрофи в 1986 році. Це колесо огляду було побудовано до аварії, але так і не працювало. Колесо огляду розташоване в центрі Прип'яті, поруч із великим парком розваг. Колесо складається з 20 пасажирських кабін.

З часом, після аварії, колесо огляду стало популярною атракцією для туристів та фотографів, які відвідують Прип'ять. Воно стало символом катастрофи та аномалії в серці забутого міста.



Рис.3.1. Колесо огляду в парку розваг, Прип'ять

2. Рудий (Іржавий) ліс. Рудий ліс – це ділянка соснового лісу в безпосередній близькості від Чорнобильської атомної електростанції. На жаль, чи на щастя, дерева поглинули значну кількість радіації, почервонівши. Однак було прийнято рішення закопати дерева, які поглинули найбільше радіації, глибоко в землю, щоб запобігти погіршенню якості повітря у разі пожежі.

Незважаючи на радіаційний ризик, деякі люди відвідують цей ліс у рамках туристичних поїздок до зони відчуження. Він став не лише символом трагедії, а й природною екосистемою, де деякі види рослин і тварин адаптувалися до високого рівня радіації. Тому Рудий ліс привертає увагу дослідників і туристів, як унікальний приклад природного відновлення після катастроф.



Рис.3.2. Рудий ліс, Київська область

3. Секретна радіолокаційна станція «Дуга» (Чорнобиль-2). Секретна радіолокаційна станція «Дуга» (також відома як «Чорнобильський радар» або «Укриття-2») — це масивна споруда, побудована за радянських часів поблизу Чорнобильської атомної електростанції. «Дуга» була частиною радіолокаційної системи для виявлення та відстеження міжконтинентальних балістичних ракет (МБР). Будівництво велося в умовах секретності, і багато деталей її роботи залишаються таємницею донині.

Після Чорнобильської катастрофи 1986 року деякі джерела стверджують, що «Дуга» продовжувала працювати ще деякий час, але була повністю закрита в 1980-х роках. Сьогодні залишки цієї унікальної споруди залишаються популярною туристичною пам'яткою для відвідувачів зони відчуження.



Рис.3.3. Радіолокаційна станція «Дуга»

4. Оглядовий майданчик ЧАЕС і саркофаг. Оглядовий майданчик Чорнобильської атомної електростанції та саркофаг — дві важливі споруди, що стали символами однієї з найбільших техногенних катастроф в історії людства. Оглядовий майданчик надає відвідувачам вид на реактори станції та інші об'єкти. Це надзвичайно важливе місце для розуміння наслідків катастрофи та їх масштабів. З цієї точки огляду можна побачити саркофаг, що покриває зруйнований четвертий енергоблок.

Саркофаг – це велика металева та бетонна конструкція, побудована спеціально для захисту руїн четвертого енергоблоку, місця вибуху ядерного реактора 6 квітня 1986 року. Саркофаг був побудований для запобігання викидам радіації в атмосферу та забезпечення екологічної безпеки. У роки після катастрофи саркофаг руйнувався та потребував постійного моніторингу та обслуговування через ризик подальшого викиду радіації. Обидві споруди служать нагадуванням про необхідність безпечного використання ядерної енергії та наслідки техногенних аварій.



Рис.3.4. Саркофаг на 4 енергоблоці

5. Дитячий садок у Копачах. Багато сіл були покинуті та згодом зруйновані, але дитячий садок у Копачах зберігся. Покинуті іграшки, протигази та знак, що попереджає про радіацію, – все це малює сумну та трагічну картину.



Рис.3.5. Дитячий садок, Копачі

6. Меморіальний музейний комплекс Полін Зірки. Комплекс було офіційно відкрито у 2011 році, у 25-ту річницю катастрофи. Центральну частину міста знесли, де створили алею цвинтарних хрестів та скульптур. Ця територія відома як сільський цвинтар, з якого прибрали хрести з постраждалих сіл (їх 162). Замість типового кінотеатру було відкрито музей, що зображує події, пов'язані з Чорнобильською катастрофою. Усі експонати гнітючі. У музеї представлені речі, залишені мешканцями – фотографії, номери будинків, іграшки, дитячі ліжечка, предмети побуту тощо. У центрі алеї стоїть поштова скринька та пам'ятник у металевій рамці.



Рис.3.6. Музей-меморіальний комплекс «Зірка Полин», Чорнобиль

7. Кладовище барж і кораблів. Невелика затока річки Прип'ять – Чорнобильська затока – слугувала портом для ремонту суден на місцевому судноремонтному заводі. Після аварії значна частина обладнання була радіоактивно забруднена та непридатна для використання. Як наслідок, сотні барж та суден, що використовувалися для перевезення матеріалів та обладнання до зони відчуження, були зібрані в одному місці поблизу Чорнобиля.

Цей цвинтар служить меморіальним музеєм, нагадуванням про масштаби трагедії та зусилля, необхідні для її ліквідації.



Рис.3.7. Кладовище барж і кораблів, Чорнобиль

Висновок до розділу 3

«Темний» туризм у Чорнобильській зоні відчуження є одним із найяскравіших та найобговорюваніших прикладів цього виду туризму. Незважаючи на ризики та обмеження, пов'язані з радіаційною небезпекою, ця місцевість приваблює туристів з усього світу. Сучасний стан «темного» туризму в Чорнобильській зоні відчуження характеризується не лише відвідуванням зруйнованих міст та будівель, але й зростаючим інтересом до історичних та наукових аспектів катастрофи.

Розділ 4. Розвиток екстремального туризму на Київщині: проблеми і перспективи

4.1 Сучасні види екстремального туризму в Києві та області

З кожним роком популярність та розвиток екстремального відпочинку продовжують зростати. У Києві з'явився широкий спектр захоплюючих розваг: від стрибків із парашутом та вейкбордингу до захоплюючого досвіду управління справжнім танком Т-34.

Стрибками з парашутом найкраще насолоджуватися з квітня до жовтня, оскільки вони залежать від сприятливих погодних умов. Непередбачувані погодні умови, такі як вітер, дощ і навіть сильна спека можуть завадити вашому стрибку.

Існують різні типи стрибків із парашутом, доступні для різного рівня досвіду. Стрибок із парашутом «Купол», який зазвичай роблять новачки, передбачає стрибки з висоти 600-800 метрів. Під час цього стрибка відбувається коротке вільне падіння тривалістю 3-4 секунди, після чого парашут автоматично розкривається. Інший варіант - стрибок у тандемі, де стрибун супроводжує інструктор за допомогою парашута "крило". Цей стрибок відбувається на висоті 3500-4000 м і потребує більш тривалого часу вільного падіння приблизно 45-60 секунд.

На відміну від стрибка-тандему, самотійний стрибок виконують досвідченіші особини. Він відбувається на висоті 1000 метрів і забезпечує більш коротку тривалість вільного падіння, що становить 2-3 секунди. Незалежно від віку та стану здоров'я, взяти участь у стрибку в тандемі може будь-хто. Однак новачки не роблять самотійні стрибки з парашутом, а покладаються на досвід досвідченіших стрибунів(рис.4.1.).

Існують певні критерії, що визначають, хто має право брати участь у стрибках. Для участі люди мають важити від 45 до 100 кг. Крім того, учасникам має бути не менше 14 років, і то, якщо тільки у них є письмово та нотаріально

завірений дозвіл від батьків або вони супроводжують дитину. Важливо мати з собою необхідну документацію як для дитини, так і для батьків у цій ситуації.

Однак існують певні умови, які забороняють особам брати участь у стрибках. До них відносяться вагітність, проблеми з артеріальним тиском, діабет, недавні переломи опорно-рухового апарату протягом останніх 18 місяців, черепно-мозкові травми, серцева недостатність, гіпертонія будь-якого ступеня або перебування під впливом наркотиків чи алкоголю. При підготовці до стрибка рекомендується одягнути обтягуючі та зручний одяг з довгими рукавами та штани, незалежно від температури на вулиці.

Також важливо носити взуття, яке забезпечує комфорт та стійкість ніг. Зрештою, не забудьте взяти з собою документ, що засвідчує особу, наприклад паспорт, права або студентський квиток, а також ідентифікаційний код для страхування.

Тривалість та процес підготовки. Зазвичай, навчальна частина навчання займає близько трьох годин, хоча цей час може змінюватись в залежності від розміру групи. Після цього учасники проходять практичний етап із вправами на тренажері для набуття навичок правильного приземлення, який зазвичай триває 3-4 години. Крім того, перед отриманням парашута та обладнання зазвичай потрібне медичне обстеження. Сам стрибок, від зльоту до повернення до парашутного містечка, займає приблизно півгодини. Щодо вартості та додаткових послуг, випробуйте гострі відчуття від одиночного стрибка всього від 2000 гривень. Якщо ви віддасте перевагу стрибку в тандемі з досвідченим інструктором, ціни починаються від 3800 грн. Зафіксуйте свої незабутні моменти з послугами фото- та відеозйомки вартістю від 500 грн.

Локації:

Дропзона "Бородянка" - селище Бородянка, Київська обл., 40-50 км від Києва.

<https://dzboro.com.ua/service/pryzhki-s-parashyutom/> [15]

+38 (096) 229 87 87

info@dzboro.com.ua

Аеродром "Чайка" - с. Петропавлівська Борщагівка, 10 км від Києва у бік Житомира.

<https://www.chayka.aero/airfield/chaika> [16]

+38 (044) 288 40 44; +38 (098) 622 52 20; +38 (093) 903 14 44

info@chayka.aero

ДЗ "5 океан" - с. Ксаверівка, Васильківський район, 60-й км Одеської траси, вул. Київська 172, 45 км від Києва.

<https://dz5ok.com.ua/> [17]

+38 096 010 19 19; info@dz5ok.com.ua



Рис.4.1. Стрибки з парашутом

Заняття парасейлінгом - це захоплюючий вид розваги, при якому окремі люди або групи до 3 осіб піднімаються над поверхнею води за допомогою унікального парашута, прикріпленого до човна за допомогою троса.

Парашут має спеціальні отвори з боків та ззаду, що дозволяють силі

вітру піднімати повітря всередині. Максимальна висота, яка досягається під час польоту, становить 150 метрів. Однак важливо відзначити, що якщо швидкість вітру перевищує 7 метрів за секунду, польоти проводитися не можуть(рис.3.2.).

Існують певні обмеження, які слід враховувати під час занять парасейлінгом. По-перше, несприятливі погодні умови можуть обмежити діяльність. Додатково діють обмеження за вагою від 45-50 кг до 110 кг для індивідуальних учасників, а за груповою участю загальна вага не повинна перевищувати 200-210 кг. Крім того, існують вікові обмеження, що дозволяють дітям від 10 років брати участь у парасейлінгу, але лише у супроводі батьків.

Не рекомендується вагітним, а також людям з наявними травмами, серцево-судинними або респіраторними проблемами або хронічними захворюваннями.

Під час подорожі необхідно мати при собі паспорт чи будь-яке інше посвідчення особи. Єдине, що необхідно враховувати, це зручний одяг, оскільки особливих вимог до одягу немає.

Перед від'їздом вам, безперечно, буде надано короткий огляд. Згодом ви опинитеся на борту судна разом з іншими учасниками. Човен розрахований на 7 осіб.

Вартість 10-хвилинного польоту розпочинається від 1000 гривень.

Локації:

Parasailing - спортивний клуб, м. Київ, парк "Муромець", пляж "Чорторий" м. Київ, ст. м. Мінська, вул. Оболонська Набережна, Оболонський пляж.

Parasailing Vyshgorod – м. Вишгород

+38 063 248 9321; +38 063 248 9321; +38 063 709 8929



Рис.4.2. Заняття парасейлінгом

Паратрайк - це надлегкий літальний апарат, в якому для польоту використовується парашутне крило і двигун пропелерний. Робота двигуна здійснюється спільно з керуванням крилом за допомогою строп. Що відрізняє паратрайк від аналогічних пристроїв, то це його здатність розмістити як пілота, так і пасажира. При максимальній висоті 5 км паратрайк може розвивати швидкість 55-60 км/год, а відстань, яку може подолати під час польоту, визначається кількістю палива у його баку(рис.4.3.).

Послуга не може проводитися за несприятливих погодних умов, у тому числі за будь-яких опадів, швидкості вітру понад 6 м/сек та температури повітря нижче -3 градусів.

Максимальна вага учасника складає до 100 кг. Діють вікові обмеження: до польоту не допускаються діти віком до 14 років. Особи віком від 14 до 18 років можуть літати лише у супроводі батьків. Польоти не рекомендуються вагітним жінкам, особам із психічними чи фізичними протипоказаннями, а також особам, які перебувають під впливом алкоголю чи наркотиків.

Обов'язково візьміть із собою паспорт чи будь-яке інше посвідчення особи. Рекомендується носити спортивний та зручний одяг, а також обов'язково

мати вітрозахисну куртку. Інструктор надасть вам шолом та окуляри. Перед польотом буде проведено брифінг. Ціни варіюються від 1400 грн. за 7-хвилинний сеанс до 7400 грн. за 50-хвилинний сеанс. У спектр додаткових послуг входить фото- та відеозйомка, а також нічних польотів.

Локації:

м. Вишгород, с. Осещина, 15 км від Києва

Дропзона "Бородянка" - смт Бородянка, Київської обл., 40-50 км від Києва.

<https://dzboro.com.ua> [18]

+38 (096) 229 87 87; info@dzboro.com.ua



Рис.4.3. Заняття паратрайком

Вейкбординг - це універсальний вид спорту, що поєднує в собі елементи серфінгу, сноуборду, скейтбордингу та водних лиж. Гонщик стоїть на широкій та компактній дошці, яку буксирує човен. Коли човен досягає швидкості 30-40 км/год і несе додаткову вагу, за нею створюється слід, який є стартовим майданчиком для гонщика. Під час цих стрибків вейкбордисти демонструють

свою майстерність, виконуючи різноманітні трюки.

Варіант човна для вейкборду дозволяє спортсмену триматися за спеціальний фал, використовуючи хвилі чи трампліни для виконання захоплюючих трюків(рис.4.4) .

В електричних вейкбордах використовується унікальний механізм, відомий як буксирний пристрій, що дозволяє просувати їх уперед, усуваючи необхідність у човні. Доступні різні типи установок, у тому числі кільцеподібні моделі, що рухаються за круговою схемою, та реверсивні моделі, що дозволяють їздити лише прямою. Єдине обмеження – несприятливі погодні умови.

Електричний вейкбординг підходить для людей різного віку, проте неповнолітніх повинен супроводжувати батьки і надати посвідчення особи. Для участі у вейкбордингу вам знадобиться вейкборд, рятувальний жилет та гідрокостюм. Вартість 30-хвилинного сеансу коливається від 200 до 250 гривень. Також є додаткові послуги, такі як фото- та відеозйомка, а також послуги інструктора.

Локації:

- Х-парк - м. Київ, парк "Муромець"
- Sky Family Park - м. Київ, проспект Генерала Ватутіна, 2
- Yacht Club Riviera Riverside - Київ, вул. Раїси Окіпної, 18
- WS "Provincia" - м. Київ, вул. Богатирська, 26а
- "Olympic village"- м. Київ, Новообухівське шосе, 26 км



Рис.4.4. Заняття вейкбордингом

FlyBoard, незвичайний та новаторський екстремальний вид спорту. FlyBoard піднімає людей над поверхнею води, використовуючи компактну платформу, оснащену спеціально розробленими черевиками з водяними форсунками під високим тиском. Випробуйте гострі відчуття, кидаючи виклик гравітації і ковзаючи повітрям за допомогою цього інноваційного водного спорту.

На платформу подається вода унікальною трубкою, з'єднаною з двигуном гідроцикла. Стоячи на цій дошці, людина може піднятися над водою, зберігаючи контроль у повітрі, регулюючи положення ніг для збереження рівноваги. Для підвищення стійкості як над так і під поверхнею води флайборд був удосконалений за рахунок додавання двох ручок, забезпечених насадками для рук учасника, що забезпечують більше почуття впевненості. Займаючись флайбордингом люди можуть досягати максимальної висоти від 2 до 5 метрів над поверхнею води.

До участі допускаються особи, які досягли 16 років (за наявності батьків) та вагою не менше 40 кг, з обмеженням ваги 100 кг. При собі необхідно мати

дійсний документ, що засвідчує особу. Перш ніж зайнятися флайбордом, учасники повинні пройти інструктаж з основ управління флайбордом та дотримуватися техніки безпеки. Основне спорядження включає шолом, рятувальний жилет і за бажанням гідрокостюм. Вартість сеансу флайборду варіюється в залежності від тривалості та включає сам досвід польоту, спеціалізоване навчання та оренду обладнання(рис.4.5).

- 10 хв. - від 650 грн до 900 грн
- 20 хв. - від 1250 грн до 1300 грн
- 30 хв - від 1600 грн до 2000 грн
- 60 хв. - від 3000 грн до 3700 грн

Додаткові послуги: фото- та відеозйомка, послуги інструктора.

Локації:

- Х-парк - м. Київ, парк "Муромець"
- Flyboard – м. Київ, ст.м. Осокорки, Дніпровська набережна
- FlyBoard Kiev - м. Київ, ст. м. Почайна, Північний міст, Adrenalin Wake Club, <http://flyboardkiev.com.ua/> [19]
- Flying Pro - м. Київ, вул. Дніпровська набережна, 10 (яхт-клуб "Рів'єра"), <http://flyingpro.com.ua/> [20]



Рис.4.5. Заняття флайбордингом

Вирушаючи в пригоду на багі, ви отримаєте вражаючий досвід. Ці відкриті та легкі автомобілі спеціально створені для їзди бездоріжжям, що дозволяє вам з легкістю переміщатися пересіченою місцевістю. Завдяки гоночній системі багі дозволяє швидко набирати швидкість, зберігаючи при цьому високу маневреність. Хоча встановлено вікове обмеження, але до веселоців можуть приєднатися діти у супроводі батьків, від 9 років.

Однак важливо зазначити, що особам із травмами хребта або вагітним слід утриматися від участі через медичні протипоказання.

Перед початком гонки тренер проведе докладний інструктаж, щоб усі були добре підготовлені. В учасників буде можливість попрактикуватися в управлінні багі, відточуючи навички розгону, проходження поворотів та гальмування. Подорож проведе вас різними типами місцевості, додаючи додатковий елемент азарту. Щоб повною мірою насолодитися враженнями, рекомендується одягнути спортивний та зручний одяг, що дозволяє необмежено рухатися(рис.4.6).

Вартість катання:

- Від 750 грн за 1 людину/25 хв.

- Від 1500 грн за 2 людей/25 хв.

Локація:

GetDrive – Багі-центр - Київська обл., с. Березівка, 19 км від КП по Житомирській трасі (котеджне містечко "Нова Березівка").

<http://getdrive.com.ua/> [21]



Рис.4.6. Катання на багі

Знаменитий танк Т-34 подарує незабутні враження. Авторитетні фахівці та військові експерти називають його одним із найкращих танків часів Другої світової війни. Вирушайте в захоплюючу подорож мальовничою лісистю місцевістю під керівництвом досвідченого військового, який продемонструє тонкощі управління цією грізною бойовою машиною та надасть необхідні інструкції з техніки безпеки під час вашої подорожі в її межах(рис.4.7).

Вікові обмеження: застосовується до осіб від 5 років у супроводі батьків.
Медичні протипоказання: вагітність.

Обов'язково при собі потрібно мати паспорт чи інший документ, що

засвідчує особу. Найкраще одягнути зручний одяг та взуття.

Вартість: 4 чол./60 хвилин 27 000 грн. Можна фотографуватись під час прогулянки.

Локація:

Танк Т-34 - м. Київ, ст. м. Червоний хутір, вул. Бориспільська, 44

<https://www.facebook.com/thetank34/> [22]

Рис.4.7. Знімок танку Т-34



4.2 Розробка екстремального квадро-туру «Світом на квадроциклі» до Сафарі-парку «Медвино»

Спробуйте захоплюючі пригоди в сафарі-парку «Медвино». Вирушайте на захоплюючу екскурсію на квадроциклах, познайомтеся з чарівними мешканцями парку, насолоджуйтеся чудовою дегустацією сиру та зробіть незліченну кількість фотографій, щоб зберегти незабутні спогади.

Випробуйте дива великого сафарі-парку та чарівної оленячої ферми, що займає вражаючі три тисячі гектарів дикої краси недалеко від узбережжя Дніпра. Всього за півтори години від Києва і ви поринете у світ пригод.

Екскурсія на квадроциклах серед диких тварин, включаючи бізонів,

диких коней, оленів, буйволів та багатьох інших. Приготуйтеся побачити справжнє захоплення на обличчях дітей, коли вони стикаються із цими чарівними істотами. У парку мешкає 16 видів копитних, і досвідчений гід розповідатиме вам захоплюючі історії протягом усього маршруту. Крім того, еко-ферма пропонує унікальну можливість насолодитися вишуканими сирами із місцевої молочної ферми та поспілкуватися з чарівними довговухими жителями.

Сафарі на квадроциклі - це незвичайна пригода. Проходячи через огороження або вирушаючи в пустелю різними стежками, ви зіткнетеся з пилом і справжнім відчуттям дитячого здивування.

Групова одноденна екскурсія вихідного дня «Світом на квадроциклі» буде тривати 4 години в супроводі гіда і розрахована на 4 осіб.

У вартість туру включено:

- оренда квадроциклів;
- захисне спорядження таке як шолом, окуляри та рукавички;
- інструктаж;
- вхідний квиток до сафарі-парку та екскурсія по території парку;
- відвідування ферми та сироварні.

Також можливі додаткові послуги такі як:

- Фотозйомка - 500 грн
- Відеозйомка - 1 000 грн
- Пікнік - 1 500 грн
- Корм для тварин - 50 грн

Програма туру «Світом на квадроциклі»

- 9:00 - 10:30 – Дорога від метро Академмістечко до сафарі-парку «Медвино»
- 10:30 - Приїзд до сафарі-парку «Медвино»
- 10:30 - 11:00 - Інструктаж з техніки безпеки та водіння квадроциклів
- 11:00 - 12:00 - Квадро тур по сафарі-парку
- 12:00 - 12:30 - Перерва на каву/чай
- 12:30 - 13:30 - Екскурсія по сафарі-парку
- 13:30 - 14:30 - Відвідування ферми та сироварні
- 14:30 - 16:00 - Вільний час (обід, пікнік, фотозйомка)
- 16:00 - Виїзд з сафарі-парку
- 17:30 - Приїзд до Києва

Маршрут квадро туру пройде через спеціально прокладені дороги, які проходять через різні зони сафарі-парку, де ви матимете змогу побачити диких тварин, таких як олені, лані, кабани, муфлони, страуси, павичі та багато інших. Також можна насолодитись мальовничими краєвидами парку протягом катання.

При собі важливо мати документ, що засвідчує особу (паспорт, водійські права), а також не перебувати у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння. Допускається участь в квадро турі дітей до 14 років лише в супроводі дорослих.

О 9:00 від станції метро Академмістечко трансфер доставить вас до екопарку у призначений час. Початкова частина туру проходить у сафарі-парку, де мешкають різні дикі звірі. Протягом усієї екскурсії гід знайомить вас із кожним видом тварин, ділиться захоплюючими анекдотами та піклується про добробут як прекрасних створінь, так і відвідувачів(рис.4.8).

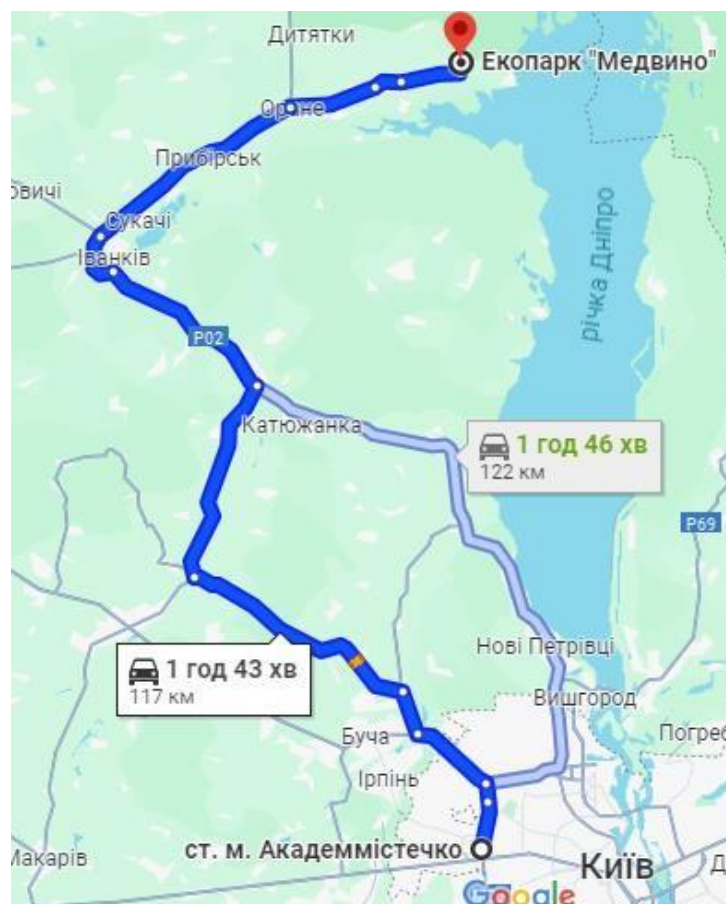


Рис.4.8. Знімок маршруту від станції метро Академмістечко до екопарку

Під час другої частини поїздки в учасників буде можливість оглянути місцеву ферму та сироварню. Тут Володимир, досвідчений сиророб, який 12 років удосконалював своє ремесло в Італії, виробляє широкий асортимент сирів, використовуючи свіже ранкове молоко кіз та корів. Незважаючи на навчання за кордоном, Володимир ухвалив усвідомлене рішення започаткувати сироварний бізнес у селі. Відвідувачі ферми також матимуть можливість погодувати різних тварин, включаючи лам, корів, коней та страусів. Додатково продукти можна придбати за символічну плату в розмірі 50 гривень. Але привозити їжу з собою і годувати нею друзів наших менших категорично заборонено.

Оленьча ферма в розташована на 170 гектарах землі, з гордістю носить звання найбільшої в країні. На широкій території мешкає близько 500 оленів

трьох різних видів. Гармонійне співіснування плямистого та благородного оленя з іншими тваринами створює захоплююче видовище. Ці величні істоти були доставлені з різних місць, включаючи Залісся, Бірючу та Литву, що додає вражаючий елемент нашій екскурсії, проведеною досвідченим оленярем. Уявіть, що ви стали свідком захоплюючої дух сцени, коли череда оленів граціозно перестрибує через річку всього за кілька метрів від вас. Це досвід, який обіцяє залишити незабутнє враження на всіх, хто його відвідає екопарк.

Перш ніж вирушити на екскурсію, можна зробити замовлення обіду по телефону. В цьому випадку після завершення прогулянки, у вільний час вам буде доступна чудова порція шурпи та інших страв меню, приготовлених у казані на відкритому вогні.

Для тих, хто хоче провести довгий вечір, можна орендувати альтанку на березі річки з приладдям для барбекю. Вартість оренди альтанки із мангалом на цілий день складає 500 гривень. Як варіант, лісову альтанку можна орендувати погодинно, за ціною 100 гривень за годину.



Рис.4.9. Знімок зубра з сафарі-парку «Медвино» [23]

Кошторис туру:

- Послуги водія мікроавтобуса - 1000 грн;
- Послуги екскурсовода – 800 грн;
- Вхідні квитки до парку – 1200 грн;
- Оренда квадроциклів – 3600 грн;
- Відвідання сироварні та дегустація сирів – 600 грн.

Собівартість обслуговування цього туру становить 7200 грн.

Вартість туру на 4 осіб складає 8 000 грн.

Висновок до 4 розділу

Київська область пропонує ідеальні умови для створення захоплюючих пригодницьких турів завдяки чудовим краєвидам та цікавим атракціям. Організатори цих турів роблять все можливе, щоб надати учасникам саме те, чого бажають: адреналінові екстремальні види спорту, хвилюючі враження та незабутні емоції. Саме тому вони пропонують найекстремальніші послуги.

У процесі проведення досліджень було створено цікавий туристичний продукт – тур «Світом на квадроциклі».

Туристів приваблюють вражаючі екскурсії на квадроциклах, які пропонуються в турі.

Останнім часом спостерігається сплеск популярності та зростання екстремального туризму, який перетворився на дуже затребуваний і постійно розвивається сектор туристичної індустрії. Це можна пояснити зростанням кількості людей, які шукають гострих відчуттів, розширюючи свої межі та отримуючи новий досвід.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

З кожним роком популярність екстремального туризму продовжує зростати, зачаровуючи людей різного віку та фізичної підготовки своєю природою, що інтригує і хвилює.

Привабливість цих подорожей впливає з того факту, що, хоча більшість поверхні Землі ретельно досліджена, все ще існують загадкові і захоплюючі природні ландшафти, що викликають відчуття таємниці та чарівності. Участь в екстремальному туризмі вимагає не тільки фізичної підготовки, а й непохитної рішучості, стійкості та спритності.

Ця категорія туризму включає широкий спектр захоплюючих пригодницьких турів, у тому числі в екзотичні місця.

Дослідження різних чудес природи, таких як вулкани, острови та водоспади, – це вражаюча пригода. Однак визначення того, що можна вважати екстремальним досвідом для кожного, може бути суб'єктивним.

Індивідуальні риси досвіду, характеру та загальні психофізіологічні особливості відіграють значну роль у формуванні особистості. Вибір екстремального туризму може викликати сильні емоції та позитивний стрес, виступаючи мотивуючим фактором для вибору саме цього стилю відпочинку.

Заняття такими видами діяльності, як скелелазіння, стрибки з парашутом, віндсерфінг або плавання по диких річках, можуть вважатися екстремальними для людей, які віддають перевагу безпеці та комфорту. З іншого боку, деякі люди вже можуть знаходити задоволення у таких заняттях, як верхова їзда.

Однак дуже важливо визнати, що екстремальний туризм пов'язаний із певними небезпеками. Перш ніж приступити до цих пригод, важливо усвідомлювати ризики, пов'язані з ними.

Щоб займатися діяльністю, дуже важливо пройти відповідне навчання, добре розуміти заходи безпеки та враховувати свої здібності.

Як на міжнародному, так і на регіональному рівні було встановлено правові норми, що регулюють екстремальний туризм, при цьому професіонали

та спеціалізовані туроператори відіграють життєво важливу роль у забезпеченні безпеки та підтримці контрольованих умов.

Було спеціально розроблено та розраховано квадروتур під назвою "Світом на квадроциклі" на прикладі Київської області.

Туризм служить найважливішим каталізатором як соціального, і економічного прогресу, оскільки він створює можливості працевлаштування, підвищує загальну якість життя мешканців, одночасно зміцнюючи фінансову стабільність країни.

Для забезпечення зростання туризму в Україні та стимулювання інвестицій вкрай важливо визначити пріоритети розвитку туристичної галузі та створити сприятливі умови. Цього можна досягти за допомогою таких ініціатив, як підтримка бізнесу та створення сприятливого середовища для туризму.

Ретельна реалізація програм має вирішальне значення у розвиток підприємництва туристичному секторі.

Запорукою успіху у цій сфері є дотримання правил техніки безпеки, професійний спосіб мислення та наявність кваліфікованого персоналу. Ці фактори відіграють вирішальну роль у просуванні та популяризації унікальних пропозицій.

Просування різноманітного спектру екстремальних напрямів та розважальних заходів в Україні серед світової аудиторії може сприяти розвитку туризму та підвищенню економічного процвітання промисловості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Михайліченко Г. І. Інноваційний розвиток туризму: монографія / Г. І. Михайліченко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 608 с.
2. Кифяк В.Ф. Сфера рекреації та туризму як складова регіональної економічної системи // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. –№1. – с. 116-119.
3. Захарова Т.В. Напрямки розвитку туристичного бізнесу України. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 49. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/33329.pdf>
4. Закон України «Про туризм» No 324/95-ВР в редакції від 26.04.2014р.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
5. Закон України "Про страхування" No2288-IV із змінами від 23.12.04// Відомості Верховної Ради. - 2005. - No6. - с.138.
6. Головня О.М., Ставська Ю.В. Міжнародний туризм. Навчальний посібник, Вінниця: ТОВ «Друк», 2020. 313 с.
7. Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О. та інші В'їзний туризм: навч. пос. / Н.О. Алешугіна, П.Ф. Коваль та інші – К.: Ніжин, Видавництво Лук'яненко В.В., 2010. – 304 с.
8. Конституція України - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, No 30, ст. 141
9. Цивільний Кодекс України - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, NoNo 40-44, ст.356
10. Українська асоціація активного та екологічного туризму – Про нас [Електронний ресурс] / Uaeta.net Режим доступу: <http://www.uaeta.net/>
11. Кифяк В. Ф. Організація туризму: Навчальний посібник / В. Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги-XXI, 2011. – 344 с.

12. Герасименко В. Г. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / За заг. ред. В. Г. Герасименка, О. Л. Михайлюк. – К.: ФОП Гуляева В. М., 2019. – 332 с.

13. Foley M., Lennon J. JFK and dark tourism: A fascination with assassination. *International Journal of Heritage Studies*. Taylor & Francis, 1996. № 2(4). P. 198–211.

14. Stone P. A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre attractions and exhibitions. *Tourism*. 2006. № 54(2). P. 145–160.

15. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://dzboro.com.ua/service/pryzhki-s-parashyutom/>

16. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.chayka.aero/airfield/chaika>

17. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dz5ok.com.ua/>

18. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dzboro.com.ua>

19. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://flyboardkiev.com.ua/>

20. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://flyingpro.com.ua/>

21. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://getdrive.com.ua/>

22. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.facebook.com/thetank34/>

23. [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://medvino.com.ua/park>

ДОДАТКИ

Додаток А



Кайтсерфінг